PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto IX. - Štev. 125 (2435) | Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. 1. gr. | TRST, sreda 27. maja 1953 | Cena 20 lir

JUGOSLAVIJA IMA ŽIVLJENJSKE INTERESE V TRSTU, KI SE MORAJO SPOSTOVATI. ENKRAT MORAJO SPREGLEDATI, DA SE BREZ JUGOSLAVIJE V TRSTU TO VPRASANJE NE MORE RESITI

(*«Politika» — Beograd*)

TISKOVNA KONFERENCA PRI DRŽAVNEM TAJNIKU ZA ZUNANJE ZADEVE FLRJ

Koča Popović o Trstu in odnosih s SZ in sateliti

Na obisku v Avstriji bo Popović razpravljal tudi o gospodarskih interesih Avstrije v tržaškem pristanišču «Borba»: «De Gasperi misli, da bo s svojimi bajoneti impresioniral na konferenci na Bermudskih otokih»

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD 26. — Za današnjo tiskovno konferecno državnega tajnika Koče Popoviča z domačimi inozemskimi novinarji je bilo v novinarskih krogih v Beogradu veliko zanimanje. Nad eno uro je državni tajnik odgovarjal na številna vprašanja novinarjev, ki so se v glavnem zanimali za odnose Jugoslavije s Sovjetsko zvezo, za upanja za rešitev tržaškega vprašanja, za stališče Jugoslavije v zvezi z napovedano konferenco treh velesil na Bermudskih otokih in za mišljenje jugoslovanske vlade v zvezi z zavrnitvijo sovjetske vlade, da bi sodelovala na konferenci namestnikov zunanjih ministrov v zvezi z rešitvijo avstrijskega vprašanja.

Na vprašanje dopisnika «New York Timesa», ali bi mogel Popović podrobneje objasniti jugoslovanski načrt o formiranju koridorja, o katerem je maršal Tito govoril, ko je v svojem govoru omenil italijanska mesta v coni B v zvezi z etničnim vprašanjem, je Koča Popović odgovoril:

«*Vprašanje koridorja je bilo povezano z eno izmed alternativ, ki je bila zamišljena za rešitev tržaškega vprašanja. Zamišljeno je bilo, da se v zamenjavo za odgovarjajoče kraje v coni B odstopila Skedenj in Zavlje, ki bi bila povezana s koridorjem z jugoslovanskim ozemljem*».

Dopisnica *United Press* je vprašal: «Ali je ta načrt še vedno aktualen? Ali pa je to načrt preteklosti, ki se ne smatra več kot resen predlog?»

Odgovor: «*V tem pogledu popolnoma zadostuje odgovor, ki ga je dal predsednik republike v svojem govoru v Slavonskem Brodu*».

Glede tržaškega vprašanja je Koča Popović dalje dejal, da je stališče Jugoslavije do direktnih razgovorov z Italijo nespremenjeno, ne glede na izjave in dejanja nekaterih italijanskih predstavnikov, ki so otežili rešitev tržaškega vprašanja.

«*Jugoslovanska vlada je bila vedno pripravljena direktne razgovore z zastopniki italijanske vlade, je dejal Koča Popović, in sodim, da ni z nasprotne strani nobenih razlogov, da se ti razgovori časovno omejijo. Rešitev tržaškega vprašanja na osnovi mirovne pogodbe z Italijo je bila ena od teoretičnih rešitev, ki jo je bilo v preteklosti po mišljenju jugoslovanske vlade možno sprejeti. V sedanjem mednarodnem položaju pa ne smatram, da so objektivni in realni pogoji, da bi bila takšna rešitev verjetna in mogoča. V zadnjem govoru De Gasperija ni nič novega in pomembnega niti v pozitivnem, niti v negativnem smislu, kar bi po mojem mišljenju zahtevalo poseben komentar*».

Koča Popović je nadalje poudaril, da z jugoslovanske strani ni bilo zadnje čase po vsebini nobenih novih predlogov.

Vprašanje: «V Slavonskem Brodu je maršal Tito rekel, da misli, da ima Avstrija večje gospodarske pravice v Trstu kot Italija. Na kakšne pravice je on mislil? Kakšne pravice naj ima Avstrija pri reševanju tržaškega vprašanja?

Odgovor: «*Govorilo se je o gospodarskih pravicah Avstrije. Mislim, da to dejstvo obstaja. Dejansko gre za gospodarske interese Avstrije, a ne toliko za pravice. Ne spominjam se točno formulacije, toda gre za gospodarske interese v zvezi s Trstom. Mislim, da je to nesporno dejstvo, da so gospodarske pravice oziroma gospodarski interesi Avstrije v Trstu precejšnji. Tako je bilo v preteklosti in ti interesi tudi danes niso prenehali. Zato mislim, da pri reševanju vprašanja ni nobenega razloga, da se tudi ti objektivni interesi avstrijskega zaledja ne upoštevajo*».

Vprašanje dopisnika Reuterja: «Ali mislite, da bo tržaško vprašanje izmed predmetov razgovora med vašim obiskom v Avstriji?»

Odgovor: «*Ne vidim razlogov, da vprašanje gospodarskih interesov Avstrije v tržaškem pristanišču izključimo iz naših razgovorov z Avstrijo*».

Odnosi s Sovjetsko zvezo

«Mi smo vedno bili, je poudaril Popović, in smo tudi danes pristaši normalnih odnosov z vsemi našimi sosedi. Dosedanje stanje odnosov ni naša krivda. Če oni želijo normalizacijo odnosov, smo mi pripravljeni to sprejeti».

Glede gospodarskih odnosov s Sovjetsko zvezo je Koča Popović izjavil, da je Jugoslavija pripravljena vzpostaviti normalne odnose, kolikor Sovjetska zveza spremeni svojo diskriminatorsko politiko, in dodal, da ne verjame, da je to mogoče v bližnji prihodnosti. Jugoslavija nima za normalizacijo odnosov s Sovjetsko zvezo drugih pogojev razen da Sovjetska zveza preneha z diplomatsko diskriminacijo do Jugoslavije ter da vzpostavi takšne odnose, kot jih ima do večine drugih držav.

V zvezi z zadnjimi dogodki — protokolarni obisk jugoslovanskega odpravnika poslov pri Molotovu, ugoden sprejem jugoslovanskih košarkarjev v Moskvi, konferenca o Djerdapu in napovedani prihod novega sovjetskega odpravnika poslov v Beogradu — katere je Jugoslaviji nenaklonjeni tisk tolmačil kot znak za podtalna pogajanja Jugoslavije s Sovjetsko zvezo, je Koča Popović izjavil, da se tem dogodkom posveča prevelika pozornost.

Znano je, da je iniciator teh nerazumnih tolmačenj prav italijanski tisk, ki nikakor ne more biti bolje informiran od ostalega svetovnega tiska.

O konferenci treh

Glede konference na Bermudskih otokih je Koča Popović dejal, da jugoslovanska vlada smatra, da ne morejo sprejeti nikakršnih sklepov brez posvetovanja z zainteresiranimi državami.

«*Jugoslavija nima ničesar proti tej konferenci*, je dejal Popović, *in ne misli podvzeti nikakršnih korakov v zvezi z njo*».

V zvezi z odgovorom Sovjetske zveze, da se ne bo udeležila konference namestnikov zunanjih ministrov o avstrijskem vprašanju, je Koča Popović izjavil, da se Sovjetska zveza očitno namerno izogiba rešitvi tega vprašanja. Sovjetska vlada poskuša vsa vprašanja reševati v celoti s stališča svojih interesov. «Avstrijsko vprašanje je brez dvoma bolj enostavno od ostalih vprašanj, zato Sovjetska zveza danes vztraja na rešitvi nemškega vprašanja. Ne mislim trditi, da se Sovjetska zveza s takšnim ravnanjem izogiba rešitvi vseh vprašanj, čeprav menim, da Sovjetska zveza tako ravna, da bi omogočila tako rešitev avstrijskega vprašanja, ki odgovarja njenim interesom».

Na koncu konference je Koča Popović izjavil, da bo državno tajništvo za zunanje zadeve v bodoče pogosteje organiziralo podobne konference z domačimi in tujimi novinarji.

Zadnji govor De Gasperija je izzval živahne komentarje beograjskega tiska. Nocojšnja «*Politika*» ugotavlja, da most, o katerem govori De Gasperi v zvezi s tržaškim vprašanjem, spominja na mostove starih Rimljanov, preko katerih so rimski legionarji zavzemali tuja mesta in obale.

«Na tej strani Jadrana, poudarja «*Politika*», ni nobenih iluzij glede namenov vodečih italijanskih politikov. Mi ne pripravljamo nobenih intrig, ne gradimo lažnih mostov niti ne grozimo. Jugoslavija je pokazala največjo potrpežljivost in ponudila roko sodelovanja. Tržaško vprašanje ni rešeno, niti niso razgovori končani. Jugoslavija ima življenjske interese v Trstu, ki se morajo spoštovati. ENKRAT MORAJO SPREGLEDATI, DA SE BREZ JUGOSLAVIJE V TRSTU TO VPRAŠANJE NE MORE REŠITI. Če v Rimu nimajo za to razumevanja niti smisla za realnost, temveč ponavljajo pohlepne sanje o ugrabitvi Trsta in zavzetju drugih obal, tedaj jih moramo spomniti, da je tu dosti skal, na katerih so si že mnogi polomili zobe» — zaključuje «*Politika*».

Nocojšnja «*Borba*» pa ugotavlja v zvezi s pisanjem dopisnika londonskega «*Timesa*», da je bil De Gasperijev govor «državniško umerjen in razumen», da ne gre za nikakršno razumnost in umerjenost, temveč za navadne imperialistične provokacije. «Borba» poudarja, da je De Gasperi ponovno rekel, da ne želi razumnega sporazuma, temveč da hoče jugoslovansko Istro in Dalmacijo. «*Bodite hrabri, bratje z one strani obale*» — kliče De Gasperi in omenja Zadar in Reko, čeprav dobro ve, da nima tam kaj iskati, temveč da se lahko razgovarja samo o Trstu. «Borba» zaključuje, da De Gasperi verjetno upa, da bo na napovedani konferenci na Bermudskih otokih impresioniral s svojimi bajoneti zahodne velesile in tako zadostil svojim imperialističnim zahtevam.

B. BOZIC

Romunski diplomat nezaželen v ZDA

WASHINGTON, 26. — Ameriško zunanje ministrstvo je danes sporočilo romunskemu poslaništvu v Washingtonu, da je prvi tajnik poslaništva, Christache Zambeti, nezaželen in da mora takoj zapustiti Združene države.

Zunanje ministrstvo izjavlja, da Zambetijevo delovanje ni bilo v skladu z njegovim položajem akreditiranega diplomatskega uradnika. Poročila, ki jih je zunanje ministrstvo skrbno proučilo, govorijo, da je Zambeti dne 20. maja na domu obiskal naturaliziranega ameriškega državljana romunskega porekla V. C. Georgescua, ki živi v mestu New York.

Zambeti je skušal pridobiti Georgescua za delovanje v škodo ameriške vlade.

Cena, ki mu jo je ponujal za njegovo sodelovanje, bi bilo blagostanje njegovih v Romuniji rojenih mladoletnih sinov, ter možnost njihove vrnitve staršem v Združenih državah. Romunske oblasti so obema odklonile dovoljenje, da bi odpotovala k staršem.

Izvajanje sklepov gleichenberškega sporazuma

LJUBLJANA, 26. — Avstrijske in jugoslovanske oblasti so že začele uresničevati sklepe gleichenberškega sporazuma o dvolastnikih. Prejšnji teden so bili sestanki predstavnikov jugoslovanskih obmejnih krajev s predstavniki koroške pokrajinske vlade in kmetijskimi strokovnjaki, najprej v Celovcu, kasneje pa v Radovljici. Nekaj članov komisije sedaj pregleduje zemljišča ki jih bodo lastniki v kratkem lahko začeli obdelovati. Prihodnji teden se bodo avstrijski in jugoslovanski zastopniki spet sestali, da bi dokončno rešili to vprašanje.

Slovenski šolniki pri prof. J. Zemljaku

TRST, 26. — Iz krogov slovenskih šolnikov smo izvedeli, da so včeraj predstavniki Poverjenega odbora slovenskih šolnikov v Trstu obiskali šefa Ekonomske delegacije FLRJ prof. Jožeta Zemljaka z namenom, da ga seznanijo z dosedanjimi koraki tega odbora v obrombo slovenskega šolstva na angloameriškem področju Tržaškega ozemlja, ki je v zadnjih časih predmet načrtne diskriminacije s strani ZVU oziroma njenih za šolstvo odgovornih italijanskih funkcionarjev.

Kot so naši čitatelji že obveščeni z objavo spomenice, ki jo je Poverjeni odbor predložil načelniku prosvetnega urada ZVU prof. Faddi, gre v prvi vrsti za zahtevo po samostojni slovenski šolski upravi, za stalnost slovenskih šolnikov v službi, za enakopravno vlogo slovenskega svetovalca za šolstvo pri ZVU, za redno izplačevanje mesečnih prejemkov in druge več kot upravičene zahteve zatiranega slovenskega šolstva, ki je — odkar so v septembru lani prišli v Trst rimski funkcionarji — v vedno večji nevarnosti za svoj obstoj.

OBJAVA, KI ZAHTEVA POJASNILA

Republikinski odlok objavljen v Uradnem listu ZVU!

S tem odlokom se izročajo neke parcele v dolinski občini v last italijanskemu vojnemu ministrstvu, za kar naj poskrbi nekakšno italijansko «ravnateljstvo za dela pri vojaškem tehničnem uradu v Trstu», a za «gradnjo naprav za protiletalsko obrambo» nekje na sami demarkacijski črti med conama A in B Tržaškega ozemlja!

V Uradnem listu *ZVU štev. 9 bis od 1. maja t. l. čitamo uradni odlok, ki je take čudovito fašistične in imperialno republikinsko salojevske vsebine, da smo dvakrat pogledali na naslovno stran lista, ali gre res za Uradni list iz leta 1953, t. j. za uradni dokument, ki se tiska deset let po vojaškem porazu Italije.*

Besedilo razglasa se namreč glasi (v slovenski izdaji uradnega lista) takole:

«**Št. 4127/20967 Div. — Ker je bila z odlokom od 14-8-1931 št. 1155 zgraditev in ureditev naprav za protiletalsko obrambo izrečena za javno koristno ter je vojno ministrstvo z odlokom št. 1531 od 23-4-1940 določilo nepremičnine, ki naj se razlastijo za postavitev protiletalske baterije na Monte Carso v občini Dolini v pokrajini Trst, po vpogledu zapisnika o sprejemu razlastitvene odškodnine ter odredbo o pologu te odškodnine št. 4127/22392 div. OV od 15-9-1943 in ker je bil polog izvršen, na podlagi člena 74 zakona o razlastitvah iz razlogov javne koristi od 25.6.1865 št. 2359.**

ODLOCAM:

Vojnemu ministrstvu se dovoli trajna zasedba nepremičnin razvidnih iz priloženega seznama in last tam označenega lastnika. Ravnateljstvo za dela pri vojaškem tehničnem uradu v Trstu mora poskrbeti za registracijo vknjižbo, vročitev in razglas tega odloka v Uradnem listu tržaške pokrajine ter za ustrezne katastralne in zemljeknjižne spremembe v pogledu razlaščenih premičnih.

Trst, 25-9-1944.

Prefekt: Basiol, l. r.

Opomba: Ta zakasnela objava se izvrši v interesu državne imovine na predlog finančne intendance v Trstu ter načelnika oddelka za finance».

Kaj vse lahko sklepamo iz gornje «zakasnele objave»?

1. Datum 25. september leta 1944 dokazuje, da je bil prefektov odlok podpisan za časa najhujšega terorja Mussolinijeve republike v Saloju.

2. Obstaja zato upravičen dvom, da je bila ta objava potrebna izključno v interesu italijanske državne imovine; zaradi tega ni zakasnela priobčitev prav nič prepričljiva.

3. Nikakor ne more veljati razlog razlastitve za gradnjo objektov za postavitev protiletalske baterije v občini Dolina.

4. Italijansko ministrstvo vojske v nobenem primeru ne more biti lastnik teh parcel, kajti tu so določbe mirovne pogodbe, tu niti na podlagi londonskih mešetarskih sklepov nima italijanska suverenost nobenega opravka več, tu je pred Varnostnim svetom odgovorna za upravo ZVU in njen poveljnik, ki je danes — kot vemo — general Winterton.

5. V Trstu ni nobenega italijanskega «ravnateljstva pri vojaškem tehničnem uradu», ker bi bil obstoj takega urada protizakonit; če pa je — ga je imeti za italijansko vojaško enoto, ki jo je rimska vlada vzpostavila z dovoljenjem ZVU in postavila s tem vso svetovno javnost pred pravo hitlerjansko izvršeno dejstvo.

Vse te ugotovitve pa pomenijo, da gre za razlastitev slovenske zemlje, ki ji fašisti pravijo «Monte Carso» in ki najbrž odgovarja kraju Mali Kras na sami demarkacijski črti med conama A in B, v korist fašistične «socialne republike», kar je in mora biti po pojmih vsakogar, ki se je proti fašizmu boril, nekaj nezaslišanega in nesramnega ter nasprotuje besedi in duhu celo tistih prvih razglasov, ki so bili objavljeni v istem Uradnem listu ZVU leta 1945 in 1947.

Kaj pravijo na vse to še tisti maloštevilni ameriški in britanski oficirji, ki so še ostali poleg enaindvajsetih rimskih funkcionarjev? Tistih funkcionarjev, ki po eni strani tako jočejo in razgrajajo v svojem demokristjanskem tedniku, da nimajo nobene oblasti, v resnici pa so s tako objavo presegli mero najhujše nesramnosti in znesli fašistično jajce v list pred nosom uredništva, ki je menda v rokah pravnega odseka, ki — vsaj po tem, kar je doslej javnosti znano — še vedno ni v rokah Rimljanov in klerikalcev, še manj pa bi smel biti v rokah ljudi, ki eksponentom rimskega imperializma nasedajo in jim na ta način skušajo nuditi dokaze o znameniti «neugasnjeni suverenosti», ne današnje, temveč Mussolinijeve fašistične Italije, nad Trstom.

Upamo, da bodo pristojni in odgovorni činitelji pri ZVU vso to nejasno in nemogočo zadevo proučili in ukrenili vse potrebno za ugotovitev vzrokov takega objavljanja fašističnih odlokov ter poskrbeli, da se podobne nesramnosti ne bodo več dogajale.

Upamo, da ZVU s podobnimi objavami v Uradnem listu ni hotela dajati kakršnih koli «juridičnih» argumentov De Gasperiju za takšne izjave o Trstu, kakršne smo slišali na njegovem volilnem zborovanju v Vittoriu Venetu.

NOVI PREDLOGI ZN O KOREJI so zelo podobni indijski resoluciji

Sestavili so jih po predhodnem posvetovanju z vsemi vladami, ki so vpletene v korejski spor - Izjave Churchilla, Eisenhowerja in Nehruja - Južnokorejska vlada skuša še vedno ovirati sporazum

LONDON, 26. — V izjavi, ki so jo objavili danes ponoči, sporoča ministrski predsednik Churchill sledeče: «Predloge, ki jih je včeraj stavil v Panmunjomu general Harrison, je pripravila ameriška vlada po prejšnjem posvetovanju z vladami Velike Britanije, Commonwealtha in Združenih narodov. Glede teh predlogov, ki so tajni, ni mogoče sedaj reči drugega, razen tega, da se zelo približujejo indijski resoluciji, ki jo je odobrila glavna skupščina OZN. Britanska vlada v celoti podpira te predloge».

Neki predstavnik zunanjega ministrstva je potrdil, da pomenijo novi predlogi OZN konkreten poizkus, da se premosti mrtva točka. Predlogi so plod temeljitih razpravljanj med ameriško vlado in vladami drugih držav, ki so vplete- ne v korejski spor.

Ameriški predsednik Eisenhower pa je nocoj izjavil, da je poveljstvo OZN zaradi pospešitve pogajanj zahtevalo «tehnične in rezervirane sestanke». Vsekakor pa so neka tera načela vključena v stališču Združenih narodov, ki se ne morejo spremeniti. Noben vojni ujetnik ne bo repatriiran proti svoji volji in tudi ne podvržen pritisku ali ustrahovanju ter bo moral biti v vsakem primeru določen rok za njihovo zadrževanje.

Postopek, ki se bo uvedel glede vojnih ujetnikov, se bo moral vsekakor vskladiti s temi načeli. O teh točkah se naši zavezniki popolnoma strinjajo. S tem načelnim sporazumom se po večini strinjajo ameriški poslanci in senatorji, ki so bili o tem vprašani za mnenje. Kočno pa so ta načela enaka načelom, na katerih temelji resolucija o Koreji, ki jo je odobrilo 54 držav».

Tudi v pariških obveščenih krogih izjavljajo, da je francoska vlada, ki je bila prej obveščena o novih predlogih, z njimi zadovoljna. Prav tako izjavlja nizozemsko zunanje ministrstvo, da se nizozemska vlada popolnoma strinja z novimi predlogi.

Se posebno zadovoljstvo nad temi predlogi pa je izrazil indijski ministrski predsednik Nehru na nekem javnem zborovanju v Novem Delhiju. Izjavil je, da se predlogi OZN «za 99 odstotkov» skladajo z indijsko resolucijo, ki jo je odobrila glavna skupščina OZN. Dodal je, da nekatere manjše razlike v podrobnostih ne bi mogle na noben način preprečiti prijateljskega sporazuma. Pripomnil je nato, da predlogov ni še temeljito proučil in je pripomnil, da ti predlogi odpravljajo nekatere težkoče, v zvezi s prejšnjimi predlogi.

«Sedaj, ko sta obe stališči tako blizu — je dejal Nehru — bi bilo obžalovanja vredno, če bi nekatere točke postranske važnosti preprečile tisto prijateljsko rešitev, na katero dajejo novi predlogi upati. Upam, da se bo ta rešitev kmalu dosegla in da bo sklenjeno premirje».

Za tem pa je Nehru poudaril, da rešitev korejskega vprašanja še ne bi sama zadostovala za rešitev vseh drugih odprtih vprašanj v svetu, pač pa da bi nastalo «novo ozračje, ki bi lahko olajšalo rešitev drugih vprašanj». Poudaril je še nujnost rešitve indokitajskega in nemškega vprašanja in je dodal, da je nemško vprašanje «eno najresnejših in najnevarnejših za mir v svetu».

Nehru je zatem potrdil, da podpira Churchillov predlog za sklicanje konference štirih «velikih». «Naklonjeni smo tej zamisli je dejal, ker sodimo, da bodo osebni razgovori o vprašanjih, ki razdvajajo svet, pripomogli, da se led razbije».

Kljub tajnosti v kateri držijo nove predloge Združenih narodov, se v krogih OZN vdajajo precejšnjemu optimizmu.

Severnokorejski radio je nocoj v kratkem komentarju izjavil: «Mi in zavezniški predstavniki smo že vedno pred nekaterimi ovirami, ki jih moramo premostiti». Za tem je radio povzel zadnje kitajsko-severnokorejske predloge.

Singmanrijeva reakcionarna vlada pa skuša ovirati vsak sporazum. Danes se je pod predsedstvom Singmanrija sestala južnokorejska vlada. Seja je bila zlasti v zvezi z zadnjim Singmanrijevim razgovorom z generalom Clarkom. Zdi se, da je vlada takole določila svoje stališče: umik kitajskih čet s Korejskega polotoka; pravica Južne Koreje do udeležbe pri vsaki mednarodni konferenci, ki bi bila posvečena korejskim vprašanjem; nadzorstvo OZN nad mirom na Koreji, proti nevarnosti novih zunanjih napadov; OZN mora priznati ozemeljsko in politično suverenost južnokorejske vlade nad vsem polotokom.

Tudi južnokorejski poslanik v Washingtonu je danes o zadevi govoril z namestnikom zunanjega tajnika Bedellom Smithom. Po razgovoru je izjavil, da zadnji predlogi OZN za rešitev vprašanja vojnih ujetnikov nikakor niso zadovoljivi za korejsko vlado.

Monnet v New Yorku

NEW YORK, 26. — Predsednik visoke oblasti evropske premogovne in jeklarske skupnosti, ki je prišel včeraj na dvotedenski obisk v Združene države na povabilo ameriške vlade, se bo sestal s predsednikom Eisenhowerjem in z drugimi ameriškimi vladnimi uradniki 3. in 4. junija. Ob prihodu so Monneta in podpredsednika visoke oblasti premogovne in jeklarske skupnosti, Franza Etzela, pozdravili generalni konzuli šestih držav, ki sestavljajo skupnost. Na tiskovni konferenci, ki jo je imel Monnet, je poudaril, da zahodnoevropska premogovna in jeklarska skupnost, ki so jo uresničili 19. februarja, deluje dobro in «predstavlja osnovo za izgrajevanje integrirane politične in obrambne oblasti v Evropi».

Monnet je še rekel, da je eden glavnih smotrov visoke oblasti odpraviti mržnjo med Nemčijo in Francijo.

Bartoli pomaga v italijanski volilni kampanji

RIM, 26. — V italijanski volilni kampanji se je pojavilo novo ime: ing. Gianni Bartoli, tržaški župan osebno, je govoril danes najprej v Paviji, zvečer pa še na trgu pred milansko katedralo. Govoril je seveda o Trstu in tako nekako nadomestil vrzeli v govorih uradnih osebnosti, ki se tržaškemu vprašanju v zadnjem času najrajši izmikajo.

Milančanom je Bartoli povedal, da «svet ve, da je Trst Italija in da nihče ne more oporekati njegove svete pravice, da se vrne v krilo matere domovine», nato hvalil delo demokristjanske vlade za povratek Trsta v Italijo in se pritoževal, da se druge stranke glede tega danes krasijo s pavjim perjem.

Enoličnosti volilne kampanje pa ni prekinil samo tržaški župan, temveč tudi prebivalstvo mesta Alatri pri Frosinonu, ki je preprečilo volilno zborovanje bivšega fašističnega maršala Grazianija. Ko je Graziani z 20-minutno zamudo in v spremstvu desetih kamionov telesne straže prispel v Alatri, je nastal nepopisen trušč, ki ga je končala šele policija s prepovedjo zborovanja.

Nekoliko slabše kot tistim, ki so žvižgali Grazianiju (čeprav to vladi ni preveč všeč, saj jo je stari fašist in vojni zločinec nedavno ponovno hvalil), pa se je godilo skupini 15 aktivistov KPI v Colle Umberto pri Perugi, ki so preprečili neko manjše demokristjansko zborovanje. Motilce so prijavili sodniji, prefekt pa je za 7 dni prepovedal vsa napovedana zborovanja KPI v okolišu Colle Umberto.

Nedavna oprostitev ankonskega škofa je verjetno dala nov pogum višji duhovščini za vmešavanje v volilno borbo. Padovanski nadškof Bortignon je imel danes pri sv. Antonu pridigo, v kateri je dejal, da sme cerkev z imenom označiti prepovedane knjige, nemoralne zabave in podobno in da sme torej tudi z imenom označiti stranke, za katere kristjani ne smejo glasovati.

Nadškof je dejal, da «napak s katoliškega stališča» ni edinole «v eni sami stranki, za katero se izključno sme zavzeti vest resničnega katoličana».

In še: «vse ostale stranke, z leve, z desne ali iz povezane skupine, zaradi tega ali onega razloga niso popolnoma krščansko navdahnjene stranke». Tiste, ki bi naivno spraševali za «svobodno izbiro», pa je nadškof poučil, da «katoličani niso svobodni pred stavki vere, obveznostmi desetih zapovedi, naravo zakramentov in potrebami češčenja božjega».

V vse te kategorije pa najbrž spada tudi volilna pravica glasovanja za demokristjansko stranko...

LONDON, 25. — Iz Londona javljajo, da se je prvi poizkus, ki ga je včeraj napravila britanska ekspedicija, da doseže vrh Moun Everesta, ponesrečil. Nov poizkus so napravili danes iz taborišča, ki je oddaljeno približno 600 metrov od vrha. Ni še vesti o tem poizkusu.

REŠEVANJE VLADNE KRIZE V FRANCIJI

Reynaud bo danes zahteval investituro v narodni skupščini

Zahteval bo najprej investituro in šele potem bo začel običajna pogajanja - Novo ime degolistične parlamentarne skupine

Paul Reynaud

PARIZ, 26. — Prvak skupine neodvisnih Paul Reynaud je sprejel vabilo predsednika Auriola, naj skuša sestaviti novo francosko vlado. Po 40-minutnem govoru s predsednikom je Renaud izjavil časnikarjem: «Predsednik republike mi je izkazal čast, da me je zaprosil, naj sestavim vlado. Mednarodni položaj in naše gospodarske, socialne in finančne težave mi ne dovoljujejo, da bi odklonil. Treba je delati hitro. Jutri se bom predstavil narodni skupščini».

Renaud je popolnoma obrnil na glavo staro tradicijo, ki terja dolga pogajanja z voditelji stranke, ki prihajajo v poštev za morebitno koalicijo, in je sporočil, da «ne bo pogajanj pred investituro». Predsednik narodne skupščine Herriot je bil že pozvan, naj skliče za jutri sejo narodne skupščine.

Renaud je načeloval francoski vladi leta 1940, ko je Francija doživela poraz. Spada med one politike, ki so jih obtoževali, da so s svojo politiko zakrivili poraz. Na politični pozornici se je zopet pojavil šele nekaj let po končani vojni. Opazovalci sodijo, da se bo Renaud obrnil na vse stranke razen kominformistične, da bi dosegel odobritev svojega programa, ki ga bo obrazložil jutri, ko bo v narodni skupščini zahteval investituro.

Nekateri opazovalci menijo, da bo Renaud uspel dobiti potrebno ustavno večino 314 glasov, drugi pa so spet mnenja, da bo to težko šlo. Poudarja se, da je Mayerjeva vlada padla v trenutku, ko cela vrsta okoliščin tako na notranjem kakor na mednarodnem področju ovira ustvaritev relativno stalne večine v francoskem parlamentu. V notranjosti: nerešeno finančno vprašanje, močne inflacionistične tendence, povečanje brezposelnosti, stalne stavke. Zunanje okoliščine: zaostreni položaj v Tuniziji, neugoden potek vojaških operacij v Indokini in predvsem Churchillova pobuda o sestanku predstavnikov velikih sil ter v zvezi s tem ameriško-britanska nasprotja.

Mayerjeva vlada je padla na finančnem področju, toda kmalu se je pokazalo, da je to bil bolj povod kakor temeljni vzrok. Razvoj krize kaže, da zunanjepolitična vprašanja vedno bolj prevladujejo iz enostavnega vzroka, ker je svet danes pred dogodki, ki bi lahko pomenili preobrat v sedanjem razvoju hladne vojne.

Bivša degolistična parlamentarna skupina je danes popoldne sklenila, da se bo odslej imenovala «Zveza republikancev socialne akcije» (URAS).

Glede razprave o investituri bodoče francoske vlade bo nova skupina, kakor večina ostalih skupin, čakala na Reynaudove izjave.

Foster Dulles danes v Atenah

ATENE, 26. — Ameriški zunanji minister Dulles, bo prišel jutri v spremstvu ravnatelja za vzajemno varnost, Harolda E. Stassena, in devetih drugih spremljevalcev v Atene. Obisk ministra Dullesa v Grčiji bo trajal dva dni in je predzadnja postaja njegovega potovanja po Srednjem vzhodu in Aziji.

Dulles in Stassen se bosta sestala z grškim ministrskim predsednikom Papagosom in zunanjim ministrom Stephanopoulosom.

V četrtek dopoldne bo Dulles odšel dalje proti Tripolisu, kjer je zadnja postaja njegovega potovanja.

Odložitev zasedanja posebne donavske komisije

BUKAREŠTA, 26. — Seja posebne donavske komisije ki bi morala razpravljati o vprašanju revizije poslovnika in statuta donavske komisije in ki je bila napovedana za 1. junija letos, je bila odložena za nekaj dni. Jugoslovanski, romunski in ostali zastopniki, ki sestavljajo to komisijo, se bodo sestali v Bukarešti.

Pionirji iz raznih krajev Jugoslavije so prinesli predsedniku republike maršalu Titu ob njegovem rojstnem dnevu voščila in darila

Po sovjetski odklonitvi sodelovanja na seji namestnikov

Odgovor zahodnih namestnikov Maliku - Moskva poskuša z avstrijskim vprašanjem izsiljevati sestanek velesil

LONDON, 26. — Zahodni namestniki za avstrijsko pogodbo so se sestali danes na Foreign Officeu in razpravljali o sovjetski odklonitvi sodelovanja pri sestanku namestnikov, ki je bil sklican za jutri. Na seji so zahodni namestniki sestavili odgovor, ki ga je glavni tajnik konference danes zvečer izročil sovjetskemu veleposlaništvu v Londonu.

Odgovor zahodnih namestnikov povzema najprej vsebino včerajšnje sovjetske note, nato pa pravi: «Francoski, angleški in ameriški namestniki ne morejo razumeti stališča sovjetskega namestnika. Naloga namestnikov je prav v tem, da sestavijo besedilo pogodbe za Avstrijo; vseh 260 dosedanjih sej, razen redkih izjem, je bilo sklicanih brez posebnih navodil sveta zunanjih ministrov. Poleg tega je na zadnji seji sovjetski namestnik pristal na odložitev in soglašal, da bo angleški predstavnik, kot predsednik po turnusu, v kratkem sklical novo sejo».

Pismo nadaljuje: «Trije namestniki sodijo, da je neutemeljena trditev sovjetskega namestnika, da sklicana seja ne bi prispevala k sklenitvi pogodbe za Avstrijo. Na zadnji seji so jasno izjavili, da so pripravljeni sprejeti kakršno koli pogodbo, ki bi zagotovila politično in gospodarsko neodvisnost Avstrije; prepričani so, da bi bilo z dobro voljo s sovjetske strani še vedno mogoče skleniti pogodbo z Avstrijo. Trije namestniki zelo obžalujejo, da je sovjetski namestnik odklonil sestanek z njimi, svojim vladam pa bodo poročali o položaju, ki je nastal».

Predstavnik Foreign Officea je izjavil, da sovjetska odklonitev udeležbe na sestanku namestnikov nikakor ne prispeva k omiljenju napetosti ali k izboljšanju mednarodnih odnosov. Na vprašanje novinarjev, ali utegne sovjetska odklonitev prejudicirati morebitno konferenco štirih velikih, je predstavnik odgovoril: «O tem rajši ne bi govoril».

V londonskih političnih krogih ne kažejo velikega presenečenja zaradi sovjetske odklonitve, ker sodijo, da želi Kremelj razpravljati o avstrijskem vprašanju v širšem okviru, to je, da hoče tudi z avstrijskim vprašanjem izsiljevati konferenco velesil. Presenečeni pa so zaradi revnosti argumentov, ki jih navaja sovjetski namestnik v svojem včerajšnjem pismu.

V Londonu opozarjajo tudi na protislovje med zatrdilom v zadnjem članku v «Pravdi», da je ZSSR pripravljena posebej proučevati razna mednarodna vprašanja, in med sovjetsko odklonitvijo urejevanja prvega posameznega vprašanja, ki so ga predlagale zahodne države.

V Washingtonu pa zatrjujejo, da je sovjetska odklonitev v veliki meri zmanjšala možnosti za skorajšnji sestanek štirih velesil. V uradnih krogih zatrjujejo, da pomeni včerajšnje Malikovo pismo prvi znak da Moskva noče pristati na zahtevo, da naj da najprej dokaze dobre volje. Čeprav je zadnji članek v Pravdi omogočil sklepanje, da sovjetska vlada ne bo tako hitro pristala na zavezniško stališče glede avstrijske pogodbe, vendar niso pričakovali, da bo Moskva odklonila sodelovanje pri sestanku namestnikov. V Washingtonu nasprotujejo možnosti, da bi avstrijsko vprašanje vključili na devni red morebitne konference «štirih velikih», upajo pa, da bo Moskva morda spremenila svoje stališče zaradi neugodnih reakcij, ki jih je njen korak sprožil v svetu.

Z Dunaja poročajo, da so v avstrijskih uradnih krogih brez posebnega presenečenja sprejeli sovjetsko odklonitev sodelovanja na seji namestnikov. Na Dunaju imajo vtis, da želi Moskva razpravljati z zahodnimi državami ločeno ne skupaj, da pa na drugi strani ne želi sprejeti nobenih uradnih obveznosti pred konferenco štirih. Nadalje trdijo, da bo avstrijska vlada nadaljevala z novo politiko neposrednih stikov s sovjetskimi okupacijskimi oblastmi.

SPOMINSKI DNEVI

Na današnji dan je leta 1926 umrl slovenski pesnik Srečko Kosovel.

TRŽAŠKI DNEVNIK

Danes, sreda 27. maja
Beda, Volkašin
Sonce vzide ob 4.23 in zatone ob 19.42. Dolžina dneva 15.19. Luna vzide ob 18.55 in zatone ob 3.00.
Jutri, četrtek 28. maja
Avguštin, Jaromir

„Vsi enaki"

2.

Leta 1945 je Prosvetni urad ZVU imenoval slovenskega okrožnega inšpektorja s sedežem na višji šolski upravi z nalogo, da upravlja in ščiti slovensko šolstvo. Vse akte, ki so bili namenjeni slovenskim šolam, je sestavljal okrožni inšpektor sam, ali pa so bili sestavljeni po njegovih navodilih in predlogih. Kljub temu, da je vsak akt podpisal višji šolski upravnik, je slovenske šole dejansko upravljal slovenski okrožni inšpektor.

Uradni akt o slovenskih šolah je ukaz št. 18, ki je izšel novembra 1947. Ta ukaz pa ne predvideva slovenskega okrožnega inšpektorja. Predvideva sicer šolske nadzornike, a ti so namenjeni samo slovenskim osnovnim šolam in jih imenuje višji šolski upravnik.

Ker je Prosvetni urad ZVU kljub ukazu št. 18 še nadalje v začetku vsakega šolskega leta imenoval okrožnega inšpektorja za slovenske šole, je znak, da ta ukaz ni bila popolna uredba za slovenske šole. Za šolsko leto 1952-53 pa Prosvetni urad nepričakovano ni več imenoval okrožnega inšpektorja za slovenske šole. Dal pa je ravnatelju realne gimnazije nalogo, da kot svetovalec obvešča upravnika višje šolske uprave o zadevah slovenske šole.

Po mnenju načelnika Prosvetnega urada ZVU bi funkcija svetovalca bila enakovredna (!) funkciji okrožnega inšpektorja. Istočasno pa načelnik Prosvetnega urada izjavlja, da je slovenski svetovalec pri Prosvetnem uradu ZVU samo njegov uradnik, da ga pokliče in vpraša le tedaj, ko ga potrebuje, in da z njim ne razpravlja. Torej tu svetovalec A, tam svetovalec B. Sicer pa o tem ni potrebna razlaga. Poslovanje slovenske šole v zadnjem času dovolj jasno kaže, da funkcij okrožnega inšpektorja ne opravlja več Slovenec.

Slovenci na Tržaškem so še vedno prepričani, da se je to počasno odvzemanje oblasti predstavnikoma slovenskih šol pri Prosvetnem uradu ZVU in pri višji šolski upravi od leta 1945 do danes vršilo le po zaslugi italijanskih fukcionarjev brez vednosti ZVU. Toda malo več pozornosti pa le dolguje ZVU Slovencem. Mar so zavezniki pozabili, da so vodili proti Italiji vojno celih 5 let zaradi njene požrešnosti in osvajalnosti? Mar niso velesile pooblastile ZVU, da upravlja ta teritorij prav zaradi Slovencev? V nasprotnem primeru bi bila ZVU odšla s STO že leta 1947, tako kot je odšla iz Italije.

DAN ZA DNEM NOVI ODPUSTI IN ZAPIRANJE OBRATOV

Kriza je najbolj prizadela tržaško kovinarsko industrijo

Skrčenje dela v ladjedelništvu močno vpliva na mala in srednja pomožna podjetja

Od lanskega septembra je bilo odpuščenih 3.500 delavcev, to je povprečno od 300 do 400 na mesec. To je priznal sam načelnik oddelka za delo ZVU inž. De Petris. To potrjuje, da je tržaška industrija in gospodarstvo sploh v hudi krizi. Od tega števila odpustov jih velik del odpade na kovinarsko industrijo, posebno pa na mala in srednja podjetja, ki so s svojo pomožno dejavnostjo vezana na velika podjetja kot na primer na CRDA.

Ko so ta podjetja dokončala razna dela pri opremi ladij, so ostala brez naročil in so začela odpuščati delavstvo. Toda v stalni krizi so celo ladjedelnice same. Tako je na primer ladjedelnica Sv. Roka v Miljah skoraj popolnoma neaktivna, v Tržaškem arzenalu dela kakih 500 delavcev s skrčenim delovnim časom, prav te dni pa so jih 40 odpustili, 20 pa jih čaka na odpust v kratkem.

Družba za demoliranje ladij SIDEMAR je svoj čas zaposlovala 70 delavcev, sedaj pa je zaprla svoj obrat. Prav predvčeraj njim je tudi tovarna ključavnic Fonda sporočila, da bo nehala delovati. Podjetje Kozmann je odpustilo 18 delavcev, tovarna pločevinastih škatel SATIM je odpustila 45 delavcev. Tudi podjetje ORION, ki ima svoje prostore v industrijskem pristanišču, je napovedalo 8 odpustov, podjetje Grandi pa je odpustilo 4 delavce. To število odpustov v kovinarski industriji se morda ne bo zdelo niti pretirano, toda upoštevati moramo pri tem, da gre za odpuste, za katere velja postopek sporazuma o odpustih iz leta 1950 ter morajo podjetja o njih obvestiti sindikate, in sicer po Zvezi industrijcev. Tako se za te odpuste vršijo pogajanja na uradu za delo ali na sedežu Zveze industrijcev ter pridejo tako v javnost.

Mnogo znatnejše pa je bilo število odpustov, za katere ni potreben noben postopek. Pri tem gre za tako imenovana zunanja podjetja, ki samo formalno obstajajo, da najemajo za večja podjetja delovno silo, ne da bi se s tem ta podjetja kakorkoli obvezala. Poleg teh pa imamo tudi zaposlitev za določen rok, po katerem lahko podjetje takoj odpusti delavce, če ne podaljša sporazumno z delavci samimi tega roka. Takih zunanjih podjetij je pri nas veliko število in so najemala in najemajo delavce za ladjedelnice, Arzenal, železarno ILVA, čistilnico Aquila itd..

Prav ta podjetja pa so zaradi krize ladjedelniške industrije odpustila v poslednjem času stotine delavcev. Med drugimi so se ukvarjala s to dejavnostjo tudi podjetja IFLEA, Schromek in Sartori, pri katerih je delalo veliko število delavcev za Aquilo. V «Cantiere Navale Giuliano» je bilo nedavno tudi odpuščenih nad sto delavcev, ki so delali za določen rok in ki so jih seveda tudi odpustili brez vsakih pogajanj. Le malo teh delavcev pa se je znova zaposlilo in so tako povečali število brezposelnih. 31. t. m. poteče tudi rok zaposlitve skoraj 80 delavcev podjetja Vasi, ki demolira oklepno ladjo «Cavour». Od teh delavcev jih bodo večino odpustili.

V mnogih drugih podjetjih pa delajo delavci le po 24 ur na teden, kakor na primer v Tržaški livarni, v podjetju SALDA itd.. Teh delavcev seveda ne štejejo med brezposelne, toda vprašanje je, kako se morejo preživljati. Že ta kratek pregled nam kaže, kako je kriza prizadela zlasti kovinarsko industrijo, od te pa še prav posebno mala in srednja podjetja. Za sedaj nič ne kaže, da bi se ti stalni odpusti nehali in če oblasti ničesar ne ukrenejo, bo še marsikatero kovinarsko podjetje zaprlo svoj obrat in poslalo delavce na cesto. Zato je nujno, da se odpusti zavrejo, kar je v veliki meri odvisno tudi od enotnosti in odločnosti delavcev, predvsem pa od pravilne sindikalne politike.

Podaljšanje pogodb z davčnimi izterjevalci

Zavezniška vojaška uprava je podaljšala veljavnost pogodb davčnih izterjevalcev do 31. decembra 1953 na angloameriškem področju Svobodnega tržaškega ozemlja.

V ta namen je bil podpisan 21. maja 1953 ukaz ZVU št. 79, ki bo stopil v veljavo z dnem objave v Uradnem listu.

Šolska prireditev v Plavjah

V soboto 30. t. m. ob 20.30 vabita strokovni tečaj in osnovna šola v Plavjah na zaključno šolsko prireditev.

OB 2 IN POLMILIJONSKEM NAKAZILU ZVU

Nezadovoljstvo kmetovalcev zaradi nezadostne pomoči oblasti

Predsedstvo cone se sploh ni zganilo, strokovnjaki Kmetijskega nadzorništva niso ocenili škode, občinske uprave niso storile ničesar, kmetje pa trpe posledice

Skoraj tri tedne so se prizadeti kmetje spraševali in ugibali, če jim bodo oblasti pomagale, da si nekoliko opomorejo in popravijo, oziroma ublažijo škodo, ki jim jo je napravila zadnja toča. Predvsem so čakali, da jih bodo obiskali strokovnjaki in jim dali potrebne nasvete ter, da bodo v prizadete kraje prišle komisije in jim takoj ocenile škodo. Nekateri so pričakovali, da jim bodo črtali davke in nakazali denarno pomoč, da se bo razvila široka akcija v pomoč prizadetim, da bodo občinske uprave dotičnih krajev na čelu vsake pobude, da se bo predsedstvo cone zavzelo za stvar in da bo ZVU z razumevanjem priskočila na pomoč po toči prizadetim kmetom.

In kaj je do zdaj od vsega tega? Strokovnjak je obiskal nekaj krajev, toda bežno in dal na splošno nekaj nasvetov ter pobral nekaj podatkov o škodi. Zastopniki strokovnih organizacij so bili na kraju nesreče, se pogovorili z ljudmi in posredovali pri oblastech za čimprejšnjo pomoč kmetom; miljski župan si je enkrat bežno ogledal nekaj vasi in delil obljube, tržaški župan pa se je menda prestaršil toče in se ni sploh prikazal.

Včeraj pa je ZVU sporočila, da je stavila na razpolago dva in pol milijona lir za pomoč prizadetim kmetom, da so začeli razdeljevati paradižnikove sadike in da bodo delili tudi dušično gnojilo ter da bodo kmetje lahko kupili določeno količino močnate krme po polovični ceni.

Zelo značilna pa je opomba v poročilu ZVU, češ da je ZVU pooblastila predsedstvo cone, da lahko zaprosi za dva milijona lir za pomoč prizadetim kmetom. To po našem mnenju pomeni, da se doslej predsedstvo cone sploh ni zanimalo za stvar in da je morala ZVU opozoriti, da lahko zaprosi za omenjeno vsoto. Tako se pač predsedstvo cone zanima za naše kmetijstvo, posebno v takih stiskah!

Do sedaj ne vemo še ničesar, da bi tržaška, miljska ter dolinska občinska uprava kaj ukrenile za pomoč v njihovih občinah prizadetim kmetom. O kakšni nabiralni akciji ali podobno pa sploh ni bilo govora.

Kaj mislimo o omenjeni vsoti in pomoči, ki je bila odobrena, smo že povedali. Dobrodošla je vsaka drobtinica, a taka vsota je povsem nezadostna, naravnost smešna, če pomislimo, kakšno škodo je napravila toča in koliko denarja so oblasti že nakazale za nepotrebne in našemu ozemlju celo škodljive stvari, za razne begunce, ezule, raznarodovalne ustanove itd..

Škoda se sploh ne more točno oceniti, ker se zlasti tre poškodovane za več let. Obiskali smo nekaj krajev, da slišimo mnenje prizadetih o pomoči, ki jim jo je nakazala ZVU. Čeprav imajo zdaj ljudje polne roke dela in mnogo skrbi, se pogovor suče vedno okoli toče in njenih posledic. Povsod so ljudje razočarani, ker vidijo, da se oblasti ne zanimajo za njihove težave in da jim nočejo zadostno pomagati niti v taki nesreči.

Suhljat kmet v Miljskih hribih pravi svojemu prijatelju:

«Kaj pa si pričakoval? Saj si gospoda v Trstu sploh ne predstavlja, kakšno škodo je napravila toča. Če bi prišli v naše njive, pogledali trte ter pomislili, da mi živimo od tega kar pridelamo, potem bi morda drugače mislili».

«Saj lahko pridejo. Zakaj niso prišli pogledat? To bi bila njihova dolžnost. Prav gotovo bi z večjim razumevanjem odobrili pomoč, saj, če je prizadet kmet trpijo posledice tudi drugi», mu odgovori prijatelj.

«Druge skrbi imajo, drugo jim gre zdaj po glavi. Mene pa skrbi kako bom preživel sebe in družino. Morda bom pridelal vsega skupaj pet litrov vina, namesto sedem ali osem hektolitrov. Češenj še za otroke ni bilo, pa bi jih lahko precej prodal. Olja ne bo nič, grah je šel po vodi. Kaj bom dal jesti otrokom. Mar naj grem krasti?» Tako se pritožuje kmet v Elerjih, kakor da bi govoril sam sebi in iskal rešitve iz te zagate.

«Hm, dva in pol milijona, kaj bo to? Sam jaz imam čez milijon lir škode. Pa koliko je še drugih. Kaj bo to? Ne kaplja v morje, ampak kaplja na suha, zgorela tla». Tako je zaključil kmet, ki si je sposodil denar, da bi zboljšal in uredil svoje posestvo, pa mu je toča vse uničila in je ostal le dolg.

DVE VEČJI MEDNARODNI GOSPODARSKI ZBOROVANJI

AVSTRIJCI ZA OŽIVITEV PROMETA na progi Avstrija - Maribor - Ljubljana - Trst

Avstrijski strokovnjaki kritizirajo italijanski načrt okrepitve trbiške železnice. Za dosledno upoštevanje geografskih razdalj

Na dveh važnih mednarodnih gospodarskih zborovanjih je bilo v zadnjem času govora o tržaškem pristanišču ter o zvezah med Avstrijo in Trstom. Obe ti dve zborovanji sta bili v Avstriji: prvo v Gradcu in drugo na Dunaju.

V Gradcu je bila skupščina avstrijskega znanstvenega društva za promet, na kateri je bilo prisotnih okrog 70 avstrijskih in tujih delegatov, ki so zastopali železnice, transportna in turistična podjetja iz Nemčije, Švice, Jugoslavije, Italije, Trsta in držav Bližnjega vzhoda.

Zadnja številka dunajskega uglednega gospodarskega lista «Verkehr» posveča temu zasedanju izredno mnogo prostora in zlasti poudarja govor znanega prometnega strokovnjaka, univerzitetnega profesorja in obenem predsednika podružnice omenjenega društva Pendla, ki je predaval «O prometno-političnem položaju Avstrije v evropskem prostoru», pri čemer je posebej upoštevalo položaj Štajerske.

Posebno pozornost zasluži sledeča izjava omenjenega profesorja:

«Tehnični strokovnjaki izjavljamo, da je skozi Maribor in Ljubljano najbolj prirodna zveza Avstrije in Stajerske s Trstom in smatramo, da je treba promet na tej progi oživiti.»

To je prva poluradna avstrijska izjava, ki jasno govori o železniških zvezah Avstrije s Trstom in ki med vrsticami kritizira dosedanjo italijansko politiko nasilnega pritegovanja tranzitnega prometa na neprimerno italijansko progo skozi Trbiž.

Avstrijski strokovnjaki pa so na omenjenem zasedanju tudi kritizirali italijanski načrt okrepitve trbiške železnice, ki predvideva zgraditev novega dolgega predora in zgraditev daljšega odseka nove proge. Po tem italijanskem načrtu bi morala Avstrija prispevati 55 milijonov šilingov, pri čemer pa bi le malo pridobila in se železniške razdalje za Avstrijce ne bi bistveno skrajšale. Od tega načrta bi tudi Trst ne imel velikih koristi, zato pa številne Benetke, ki bi se tako približale Avstriji v taki meri, da bi izginila bistvena razlika med razdaljami Avstrija-Benetke in Avstrija-Trst.

Avstrijski strokovnjaki so tako poudarili, da bi bilo za Avstrijo in zlasti za Štajersko mnogo bolje, če bi se v večji meri posluževala dvotirne proge Trst - Ljubljana - Maribor - Avstrija in porabila 55 milijonov šilingov za vrtanje predora pod Semmeringom, s čimer bi se skrajšala pot na Dunaj.

V tej zvezi se je zvedelo, da sestavljajo v Avstriji posebno komisijo, ki se bo v Ljubljani pogajala s predstavniki jugoslovanskih železnic o povečanju prometa na omenjeni progi.

O zvezah Trsta z zaledjem je bilo govora tudi na drugem važnem mednarodnem sestanku, na konferenci mednarodne trgovske zbornice, ki je bila v zadnjih dneh na Dunaju. Na tej konferenci je kap. Cosulich, predsednik tržaške trgovske zbornice, predložil resolucijo, ki se nanaša na ureditev železniškega prometa. Resolucijo so delegacije sprejele in tako priporočile vsem političnim in administrativnim oblastem, da se drže principa geografskih razdalj. Ta princip je tržaška trgovska zbornica zagovarjala že lani na zasedanju mednarodne trgovske zbornice v Parizu. Kot vidimo je omenjeni princip na Dunaju ponovno prodrl.

Upoštevanje geografskih razdalj bi bilo za Trst izredno koristno, ker bi se na ta način eliminirala nemška konkurenca, saj je med Avstrijo in nemškimi pristanišči dva do trikrat dalj kot med Avstrijo in Trstom.

Princip geografskih razdalj pa ponovno postavlja na dnevni red vprašanja obeh prog, ki vodita iz Trsta v Avstrijo po jugoslovanskem ozemlju. Če je princip geografskih razdalj pravilen v odnosu do nemških konkurentov, mora biti pravilen tudi v odnosu do omenjenih obeh prog. Tržaški iredentistični krogi namreč zelo radi zagovarjajo omenjeni princip, na njega pa pozabljajo, čim nanese razprava na obe jugoslovanski železnici.

Geografske razdalje pa so do skoraj vseh važnejših zalednih mest mnogo bližje po jugoslovanskih železnicah kot po italijanski. Iz Trsta do Celovca je po trbiški železnici 242 km, po podbrški 189, do Beljaka 203 odnosno 181, do Dunaja 579 odnosno 534, do Linza 512 odnosno 490 in do Prage 806 odnosno 784.

Dosledno upoštevanje geografskih razdalj — rešitev, ki jo zastopajo tudi Avstrijci — bi mnogo koristilo Trstu, saj bi se tako bistveno skrčile razdalje med Trstom in zaledjem. Obenem pa bi razbremenili prenatrpano in slabo trbiško železnico in tako ponovno pocenili promet.

Določila o lovski sezoni

Z ukazom ZVU št. 80, ki bo postal veljaven z dnem objave v Uradnem listu, je določila Zavezniška vojaška uprava lovski koledar za sezono 1953-54 na anglo-ameriškem področju Svobodnega tržaškega ozemlja.

V lovski sezoni 1953-54 bo po tem ukazu dovoljen lov: 1. na prepelice in grlice od 1. avgusta do 31. decembra; 2. na divje gosi in vodne ptice (razen samcev in kljunačev) od 1. avgusta do 30. aprila; 3. na samce in divje skalne golobe od 15. avgusta do 28. februarja; 4 na golobe grivarje in duplarje od 15. avgusta do 31. marca; 5. na kljunače, drozge in brinovke od 1. septembra do 31. marca; 6. na navadne (sive) jerebice od 1. septembra do 31. decembra; 7. na zajce, fazane (samo samce) in skalne jerebice od 1. oktobra do 31. decembra; 8. na druge ptice (razen škorcev, na katere bo dovoljen lov do 31. marca) od 15. avgusta do 31. januarja.

Lov na ptiče z limanicami in mrežami (samo s tako imenovano «prodino») bo dovoljen od 15. avgusta do 31. januarja. — Ptičji lov pa ni dovoljen na področju Miramara ter v parkih vile Sartorio in vile Revoltellater v obrobju 200 m okrog imenovanih parkov.

Z lambreto v žensko

21-letni Lucio Degrassi z Vrdelce je s svojo lambreto vozil po Videmski cesti, ko je blizu stavbe št. 38 iz neznanih vzrokov trčil v 70-letno Marijo Maldini vd. Solcari stanujočo na Miramarskem drevoredu, ki je tedaj počasi stopala čez cesto. Tako vozač kakor ženska sta padla na tla in medtem ko se je Degrassi rešil brez poškodb, so morali žensko odpeljati v bolnico, kjer so jo zaradi podplutb in prask po čelu in ostalih delih glave sprejeli s prognozo okrevanja v 15 dneh

DRŽAVNI TOŽILEC VČERAJ ZAHTEVAL:

25 let zapora za Križmančiča in oprostitev za njegovo ženo

Obtoženec je predlog obsodbe sprejel mirno - Po govorih obrambe bo predvidoma v četrtek izrečena obsodba

25 let zapora za Marija Križmančiča in oprostitev zaradi pomanjkanja dokazov za njegovo ženo Marijo Sacchijevo je predlagal včeraj pozno popoldne po celodnevnem razpravljanju tožilec dr. Santana. staso. Njegov govor, med katerim je natančno podal sliko celotne razprave in ugotovitev, ki so prišle na dan, je veljal predvsem ljudskim sodnikom, ki so ves čas pazljivo poslušali, kakor je pazljivo sledilo tožilčevim izvajanjem tudi prisotno občinstvo. Križmančič in njegova žena sta tako med današnjo razpravo, ki je bila 13. po številu od aprila dalje, zvedela kaj ju čaka. Žena bo brez dvoma prišla domov k otrokom, toda Križmančič, če seveda zagovorniki ne bodo naredili čudež, bo moral presedeti dolga leta v zaporu.

Tožilec, ki je imel zelo nehvaležno vlogo dokazovanja zločina je začel svoj govor mirno toda glasno, vendar ni mogel skriti začetne nervoze. Križmančičev beg iz policijskih zaporov in poškodbe, ki jih je pri tem povzročil nar. Sardiellu je zelo na kratko obrazložil. Preostali, zelo dolgi govor pa je posvetil glavni obtožbi t. j. očetomora in zatajevanja trupla. Predvsem, je nadaljeval tožilec, je treba ugotoviti, če je najdeno truplo v Acegatovem vodnjaku res Križmančičevo in šele nato ugotoviti vzroke smrti in v kakšnih okoliščinah je ta nastopila. Sledilo je dolgo razpravljanje o ugotovitvah sodnih zdravniških izvedencev, ki so po petkratnem pregledu najdenega okostja prišli do zaključka, da je truplo najdeno v vodnjaku pripadalo staremu Križmančiču. Proti sodnim izvedencem je obramba najela dr. Omera, ki je s svoje strani ostro kritiziral poročilo dr. Langa, dr. Ferrarija in dr. Izza in seveda prišel do zaključka, da okostja in niti lobanje kljub primerjavi s sliko, ni mogoče identificirati. Kritiko slednjega je tožilec končno zavrgel kot neosnovano ter zaključil, da ni več dvoma, da je najdeno okostje pripadalo izginulemu Andreju Križmančiču in nikomur drugemu.

Toda kako je umrl? Samomor je treba že v naprej izključiti, kajti nemogoče bi bilo, da bi se samomorilec pred skokom v vodnjak v hudem duševnem boju slekel do golega in si zavezal žico s kamnom okoli vratu. Še bolj neverjetno je, da bi se stari mož slekel doma in celo pot od hiše do vodnjaka prehodil nag. Toda proti tezi samomora govorijo ne le izjave prič, da stari Križmančič ni nikoli izrazil misli o tem, temveč tudi poškodbe, ki so jih ugotovili na najdeni lobanji. Te so bile brez dvoma zadane s kakim predmetom. Da pa niso nikjer našli niti obleke, niti čevljev, dokazuje, da je morilec celo zadevo dobro preštudiral, da ne bi ostalo ničesar, kar bi pripomoglo k njegovi identifikaciji.

Obtoženec, kateremu seveda pomaga žena, si na svoj način razlaga skrivnostno izginotje očeta. Menil je, da so ga ubile při prehodu meje jugoslovanske obmejne straže in da prav zaradi tega ni nobenega sledu o njem. Kasneje si je razlagal izginotje tudi s samomorom, vendar je nerazumljivo zakaj se je bal identifikacije, kajti on še zdaj trdi, da ne ve če najdeno okostje res pripada njegovemu očetu. Toda če bi si oče res vzel življenje, zakaj bi se obtoženec bal identifikacije, ki bi mu samo koristila?

Stari Križmančič je neusmiljeno nadaljeval tožilec, je bil ubit doma in njegovo truplo so začasno zakopali v kleti in ga kasneje vrgli v vodnjak. In kdo naj bi bil morilec če ne obtoženi Križmančič. Po obrazloženju prepira in umora, kakor si ga pač zamišlja tožilec, je končno prešel na razpravljanje o obtoženki Mariji Sacchijevi. Ta, je mirneje nadaljeval dr. Santanastaso, je vedela in ve marsikaj, toda molči in raje deli usodo s svojim možem. Medtem ko bi bilo pravično vrniti mater otrokom, pa je tudi dolžnost sodišča, da kaznuje tistega, ki si je umazal roke z očetovo krvjo. Obsodba, čeprav je bil to eden najbolj groznih zločinov v naši coni, pa naj ne bo maščevanje, temveč le zadoščenje pravici.

Predlog državnega tožilca je obtoženec, kakor je ves čas mirno poslušal tudi mirno sprejel, medtem ko njegova žena ni mogla zadržati solz, še posebno ko je neusmiljeni tožilec omenil ganljivo srečanje malega Klavdija z materjo obtoženko. Tožilčeve besede so ganile vse v dvorani in skoraj presenetile tudi zagovornike, ki morda niti niso pričakovali iz ust doslej brezsrčnega tožilca takih besed.

Razprava se bo danes zjutraj nadaljevala z govorom odvetnika Caravellija.

Nevaren požar v jeklarni ILVA

Zaradi nenadnega padca vrat z visoke peči v Ilvi, je nastal v noči med ponedeljkom in torkom požar, ki se je v kratkem razširil po jeklarskem oddelku tovarne. Iz odprte peči je namreč začela uhajati pravcata reka stopljene rude, ki se je nabrala v kupu in zanetila plamen na majhnem lesenem mostičku. Od tu se je plamen, ki je dosegel precejšnjo višino, razširil na streho, ki je bila naenkrat v ognju. Gasilci, ki so prišli na mesto, so se takoj spravili na delo, vendar se jim je šele po triurnem gašenju posrečilo ukrotiti ogenj. K sreči ni bilo med gasilci, kljub nevarnosti nobenega ranjenega. Materialna škoda znaša po prvem bežnem pregledu okoli 1.000.000 lir.

PONESREČEN ROPARSKI VDOR V STANOVANJE

Z naperjenim samokresom zahteval od ženske denar

Na ženine krike se je neznanec prestrašil in zbežal

Vsa prestrašena se je predvčerajšnjim popoldne oglasila na policiji 46-letna Marija Zgomba por. Zullini iz Drevoreda III. armata in je dežurnemu podčastniku izjavila, da bi skoraj postala žrtev nesramnega napadalca. Ženska je bila namreč okoli 10. ure zjutraj zaposlena v kuhinji in je zaradi vročine pustila vrata odprta. Iznenada pa je za seboj zaslišala korake in ko se je obrnila je opazila neznanca, ki je s samokresom naperjenim proti njej zahteval denar. Ženska se je temeljito prestrašila, vendar je jecljajoč odgovorila, da ga nima, ker je mož že dalj časa brezposeln. Takoj nato je začela na ves glas kričati in tako je lopov, po trenutnem presenečenju zaradi reakcije ženske, urno pobegnil. Prestrašena Zullinijeva ni takoj odšla na policijo, ker se je vsa tresla od pravkar prestanega strahu. Policija, ki je uvedla preiskavo, da identificira lopova, meni, da je to delo kakega begunca.

Kopalci pozor, morski pes v zalivu!

Včeraj zjutraj okoli 7.30 so nekatere osebe opazile kakih 200 metrov od obale pri Devinu okoli 4 metre dolgega morskega psa. Nevarna žival je kmalu nato izginila.

Podlegel poškodbam

Nekaj minut po 18. uri je v ortopedskem oddelku zaradi komplikacij podlegel poškodbam 21-letni Mario Bossi iz Škofij, ki se je 14. t. m. med vožnjo z lambreto po cesti Dolina — Domjo zaletel v zasebni avto, ki ga je šofiral neki angleški vojak.

KRITIKE IN POROČILA

ŠOLSKI PRIREDITVI V ŠEMPOLAJU IN TREBČAH

Dokaz marljivosti in prizadevnosti učencev in šolnikov

Slovenske šole na Tržaškem imajo vsako leto pred zaključkom šolskega leta svoje prireditve in akademije, na katerih pokažejo, kaj so se učenci naučili poleg obveznega študija.

Tako so preteklo nedeljo kar tri šole imele take prireditve in sicer osnovne šole v Šempolaju, Trebčah in v Devinu.

V Šempolaju so vaščani do zadnjega kotička napolnili sicer skromno dvoranico šolskega poslopja. Pred začetkom jih je pozdravila učenka Kosovel Slavica in prečitala program, ki je obsegal deklamacije, recitacije, igre in petje. Učenci petega razreda so nastopili z enodejanko «Kaznovanje». V vlogi poredneža Mirka je nastopil Pavlin Sergij, v vlogi Andulke Kosovel Slavica, v vlogi Zore pa Sardoč Anica. Dvogovor «Deklica in metuljček» sta prisrčno podali prvošolki Kante Sonja in Gruden Ivanka, nakar so sledile deklamacije «Domovini» — Pavlin Sergij, «Mejnik» — Kosovel Anica, «Dramilo» — Semec Darka, «Srce oltar» — Peric Irka. Šolski zbor je zapel nato pesmi «Slišala sem ptičko pet» in «V dolini prijetni je ljubi moj dom». Po kratkem odmoru so učenci nastopili v zahtevnejši trodejanki «Rdeča kapica», v kateri se je posebno odlikovala tretješolka Sonja Širca. Po baletu «Kmečki ples», enodejanki «Zamorec» in deklamaciji «Življenje ni praznik», katero je z občutkom recitirala Jakončič Albina je zbor zapel še «Lepa šola», ki so jo navzoči burno pozdravili in dali tako zasluženo priznanje učencem in učiteljem za požrtvovalnost in prizadevnost.

Tudi dvorana «Ljudskega doma» v Trebčah je bila za priložnost popolnoma zasedena. Potem ko je učenec Kralj Albin pozdravil zbrane starše so nastopili Kralj Olga, Mesar Mirka in Cuk Jurček s posrečenimi recitacijami, nakar so učenci 4. razreda nastopili z enodejanko «Pred sodnikom». Pred zaključkom prvega dela programa so nato učenci vseh razredov ob glasbeni spremljavi izvedli telovadno točko z obroči.

Po odmoru so marljivi učenci in učenke nastopili s trodejanko «Bedak Pavle», ki je zahtevala dolgih priprav in marljivega učenja. Na koncu pa je šolski zbor zapel še pesem Matije Tomca «Cvetke in žarki». Da je igra in celoten program lepo uspel, so najbolje potrdili poslušalci, ki so mlade izvajalce nagradili z zasluženim priznanjem.

O prireditvi v Devinu bomo poročali prihodnjič.

Vpisovanje za otroške kolonije

Za Opčine na sedežu v Konkonelski ulici št. 1 od 17. do 18. ure vsak dan.

Za Nabrežino na sedežu prosvetnega društva «Igo Gruden» vsako sredo in petek od 15. do 17. ure.

Za Sesljan, Cerovlje, Mavhinje in Devin v Sesljanu pri Mariji Gorjan vsako sredo in petek od 15. do 17. ure.

Za Medjo vas vsako sredo in petek pri Legiša Lilijani od 20. do 21. ure.

V Saležu za sektor Zgonik pri Garzunovih vsako sredo in petek od 20. do 21 ure.

Za Sv. Križ pri Sonce Mariji vsako sredo in petek od 15. do 17. ure. Vpisovanje se bo zaključilo 6. junija.

Pri vpisovanju predložite rojstne liste otrok!

MAMICE,
razveselite vaše malčke in jim kupite «CICIBANA» št. 9. — Dobite ga pri vseh prodajalcih «Primorskega dnevnika» in stane samo 20 lir.

Osvobodilna fronta

OF DOLINSKEGA OKRAJA organizira poldnevni izlet v Ocp. Vpisovanje na sedežu v Dolini v večernih urah do vključno četrtka 28. t. m.

SESTANEK V SLIVNEM

Člani, simpatizerji in ostali so vabljeni na sestanek, ki bo 28. t. m. ob 20.30 pri Legiševih. Razpravljalo se bo o važnih vprašanjih.

Ljudska prosveta

PD V BARKOVLJAH

V petek 29. t. m. bo vaja mešanega pevskega zbora in ne samo moškega, kakor je bilo zadnjič določeno.

ZVEZA PROSVETNIH DELAVCEV

Danes 27. t. m. točno ob 18. uri seja vodilnega odbora na sedežu.

Razna obvestila

TRŽAŠKI FILATELISTIČNI KLUB «L. KOSIR»

Danes, sreda 27 maja od 19. do 21. ure zamenjava znamk v klubovih prostorih v Ul. Roma 15-II. Nadaljevala se bo delitev novo dospele pošiljke znamk.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 26. maja 1953 se je v Trstu rodilo 14 otrok, porok je bilo 8, umrlo pa je 11 oseb.

POROČILI SO SE: učitelj Silvano Delise in gospodinja Edilia Degrassi, uradnik Nereo Molinari in šivilja Nerina Zennaro, novinar Pasqualino Carpinteri in gospodinja Novella Ctoros, advokat Francesco dr. Vaccari in gospodinja Maria Luciana dr. Luciani, ladjedelniški inženir Antonio Steffe in uradnica Loreta Lorenzini, agent CP Ferdinando Supremo in uradnica Serafina Catanzaro, uradnik Livio Scaricci in garderoberka Giuseppina Del Giovane, barist Romano Arbanassi in uradnica Renata Buda.

UMRLI SO: 79-letni Giovanni Lacovich, 69-letni Umberto Caffieri, 55-letni Giuseppe Rosset, 92-letna Emilia Piloto vd. Drashina, 55-letna Domenica Cucich por. Rusignak, 47-letni Guglielmo Stradiot, 76-letna Maddalena Quargnal por. Gigante, 42-letni Massimiliano Galiussi, 48-letna Angela Dri por. Fontanini, 76-letni Ercole Zanzola, 63-letna Pia Marco por. Micheli.

ONG
ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

V petek 29. t. m. ob 20.30 gostovanje v kino dvorani na OPČINAH z dramo Helle Woulijoki
„ŽENE NA NISKAVUORIJU"

Izletnikom v Sežano

Opozarjamo vse izletnike v Sežano, da se bodo lahko poslužili za prevoz avtobusov, ki bodo v nedeljo vozili na progi Trst - Sežana od 6.30 do 10. ure. Vozne listke in informacije dobijo izletniki pri «Adria-Express» v Ul. F. Severo 5 izključno do petka. — Cena prevozu Trst - Sežana in nazaj 300 lir.

* * *

Izletniki iz nabrežinskega predela bodo potovali v Sežano z vlakom, ki odpelje z nabrežinske postaje ob 7.20. Izletniki naj bodo na postaji vsaj 10 minut pred odhodom vlaka. Za povratek iz Sežane bodo obveščeni naknadno.

* * *

Za motocikliste kluba «Mladost» pa je zbirno mesto na bloku pri Fernetičih ob 5. uri zjutraj. Obvezna točnost!

* * *

Za openski predel bodo listki na razpolago v pekarni Čok.

* * *

Izletnike opozarjamo, da bodo natančna pojasnila v zvezi z odhodom avtobusov in o drugih stvareh, ki bodo izletnike zanimale, objavljena v sobotni številki našega dnevnika.

GLEDALIŠČE VERDI

Pri blagajni gledališča Verdi se nadaljuje prodaja vstopnic za osmi koncert pomladne simfonične sezone pod vodstvom dirigenta Franca Caracciola in s sodelovanjem pianista Sergia Perticarolija, ki bo v četrtek od 21. uri. Program obsega dela Haydna, Respighija, Hačaturjana in Rimski-Korsakova.

Izleti

PLANINSKO DRUSTVO

priredi 14. junija izlet na Kucelj in v Trnovski gozd. Vpisovanje vsak dan od 18. do 19. ure na sedežu v Ul. Machiavelli 13 tel. 6491. Vpisovanje se zaključi 29. t. m..

MOTOKLUB «SKEDENJ»

organizira 6. in 7. junija t. l. izlet v Vipavo in k Sv. Luciji pri Tolminu. Vpisovanje na sedežu v Skedenjski ulici 122 od 18.30 do 20.3 samo še jutri.

IZLET NA PLITVICKA JEZERA

Čevljarji, člani slovenskega gospodarskega združenja v Trstu priredijo izlet na Plitvička jezera 28. in 29. junija 1953 s hrano in prenočiščem. Vpisovanje v trgovini usnja v Ul. Molino a vento 3 do 29. t. m..

PROSVETNO DRUSTVO SKAMPERLE

obvešča glede izleta v Vrsno, ki bo dne 31. maja t. l., da bo odhod izpred cerkve pri Sv. Ivanu točno ob 4. uri. Za udeležence iz mesta pa bo odhod ob 4.15 uri izpred spomenika Rossetti.

MOTOKLUB «JADRAN» NA OPCINAH

priredi v nedeljo 7. junija izlet v Idrijo-Predmejo. Vpisovanje na sedežu kluba vsak večer od 19. do 21. ure do vključno 28. t. m..

IZLET PD NA PLITVIČKA JEZERA

Izlet na Plitvička jezera je zaradi tehničnih razlogov odložen na 27. junija 1953. Pojasnila in vpisovanje na sedežu v Ul. Machiavelli 13 od 18. do 19. ure ob delavnikih. (Tel. 6491).

MOTOKLUB «AMATORI»

organizira izlet v Ljubljano in v Opatijo dne 7. junija 1953. Vpisovanje samo za člane od 17. do 19. ure na sedežu v Ul. Alfieri 8 tel. 96160

PROFESOR DR. BOŽIDAR LAVRIČ IN NAPREDEK KIRURGIJE

LJUBLJANSKA KIRURŠKA ŠOLA

Za predavanje akademika prof. dr. Božidarja Lavriča v predavalnici koprskega gledališča dne 23. maja je vladalo v naših zdravniških krogih in med našimi zdravstvenimi delavci razumljivo največje zanimanje. Sloves, ki ga uživa njegovo ime ne samo v jugoslovanski javnosti, marveč še prav posebno v tujem, mednarodnem svetu, je privabil na predavanje malone vse naše zdravnike s področja STO, pa tudi iz bližnjih primorskih in goriških krajev. Predavatelja je pozdravil šef zdravstvene službe v koprskem okraju dr. Salamun in ga predstavil s toplimi besedami.

Pred projekcijskim platnom se je nato pojavila sloka, izredno markantna postava akademika Lavriča. Njegova živahna, v popolno znanstveno konkretnost usmerjena izvajanja so nas spominjala na znana svetovno lika sedaj že pokojnega dunajskega anatoma dr. Tandlerja in enako zaslovelega dr. Sauberbrucha. Dr. Lavrič je govoril o napredku kirurgije po drugi svetovni vojni ter podrobno nakazal njen polet k operacijskim posegom, ki so se še pred pičlim desetletjem zdeli samim vrhunskim predstavnikom svetovne kirurgije kot nezaslišano predrzni ali pa sploh kot nemogoči. Navajal je biološke, farmacevtske, fizikalnoterapevtične, fiziološke, anastezijske pridobitve, predvsem pa dosganja patologije, ki so uprav čudežni dvig sodobne kirurgije sploh omogočila.

Nato je predavatelj, ob intenzivnem zanimanju prisotnih prešel na predvajanje številnih, v kirurški kliniki v Ljubljani izgotovljenih diapozitivov in naposled k tolmačenju na isti kliniki izdelanih operacijskih filmov, ki so kaj živopisno ponazorili visoko znanstveno raven ljubljanskega zdravstvena centra, zlasti predavateljeve kirurške klinike. Dr. Lavričeve spremne besede so potrdile sloves, ki ga v mednarodnem zdravniškem svetu po pravici uživa. Lahko rečemo, da gre za epohalno delo, čigar sadovi so že sedaj očitni, in ki bo zdravstveno službo med slovenskim narodom kakor na vsem jugoslovanskem ozemlju postavil ob bok najnaprednejših narodov sveta.

Izredno zanimive so diagnostične metode v nevrokirurgiji, predvsem arteriografije (polnjenje možganskih žil s kontrastom in nato rentgenske slike). Prav tako polnjenje možganskih votlin z zrakom, nato slike. S temi metodami ugotavljamo predvsem lokalizacijo možganskih tumorjev abscesov in krvavitve v možganih. Prof. Lavrič namreč poleg torakalne kirurgije, katere prvi pionir je v Jugoslaviji, vrši največje operacije na možganih. Poleg tega da je mojster v generalni kirurgiji, sta njegovi vrhunski področji prav torak in nevrokirurgija.

Moderna pljučna diagnostika s pomočjo vbrizgavanja kontrastnega sredstva v bronkialni sistem, nam omogoča vpogled v pljučne spremembe, ki jih sicer s samimi rentgenskimi slikami ne opazimo, je namreč ena najvažnejših metod za zgodnjo diagnozo pljučnega raka. Profesor Lavrič je operiral na ljubljanski kliniki nad sto primerov raka na pljučih, toda kot se je izkazalo med operacijo je velik odstotek teh bolnikov prišlo prepozno, tako da radikalna operacija ni bila več izvedljiva.

V zadnjih letih je dr. Lavrič izvršil izredne operacije na srcu in debelih žilah. Tako je pokazal dva primera resekcije aorte zaradi prirojene stenoze. Prikazani so primeri diagnostike obolenj ožilja z injiciranjem kontrastnih sredstev, aortografije, arteriografije in flebografije.

Iz nezgodne postaje kirurške klinike, ki obdela letno do deset tisoč poškodb, je predavatelj prikazal standardne načine zdravljenja prelomov s pomočjo najsodobnejših ostesintetičnih sredstev.

Iz rekonštruktivne in plastične kirurgije je pokazal diapozitive o uporabi avtoplastike za kritje defektov na obrazu, to je rekonstrukcije organov na obrazu iz lastnega živega gradiva in tudi nadomeščanje prevelikih defektov po radikalni operaciji malignih tumorjev s pomočjo specialno izdelanih protez iz plastičnega gradiva.

Posebno presenetljiv je bil primer amputacije obeh stegen pri železniškem delavcu, ki je s pomočjo plastične obdelave krnov ter po sistematični fizikalni terapiji sposoben hoditi z ustrezno protezo sam in je zopet zavzel svoje prejšnje mesto.

Sledila sta še dva filma, prvi o modernem zdravljenju stegneničnega vratu (preloma, ki nastane zlasti pri starejših), drugi o odstranitvi celotnega želodca, dela požiralnika ter nekaterih organov iz trebušne votline zaradi raka. Operacija se vrši združeno v prsni in trebušni votlini obenem, tako da je možen dober pregled organov prsne in trebušne votline ter radikalna odstranitev vsega od raka obolelega tkiva. Operacija se končá s spojitvijo krna požiralnika z vijugo ozkega črevesa. Na kraju vidimo operiranca, kako čez nekaj mesecev dobro rejen in krepak opravlja vrtna dela.

Prof. Lavrič je podrobno govoril o pogojih, ki so potrebni, da moremo po drugi svetovni vojni vršiti radikalne operacijske posege z uspehom. Med drugim je navajal pridobitve patofiziologije s pomočjo preciznih fizikalnih, kemičnih in bioloških preiskavnih metod, za katere rabimo dobro opremljene laboratorije. Važno je ugotoviti pred operacijo, ali se organizem nahaja v ravnovesju glede na vse funkcije organov. Deficitna stanja je treba nadoknaditi. V prvi velja to za pomanjkanje beljakovin v krvnem serumu, kakor tudi tekočin sploh in soli. Predavatelj je razpravljal o sodobni anasteziji, pri kateri moremo s pomočjo kemičnih sredstev umetno znižati krvni pritisk na minimalne vrednote in tako doseči med operacijo neznatne krvavitve. To pa zopet omogoča operacijske posege v takih organih, kjer bi sicer kirurško delo bilo težko ali celo nemogoče.

Poseben poudarek je profesor polagal na tako imenovano rehabilitacijo bolnika po operaciji. Po velikih operacijah, kjer je treba za ceno življenja žrtvovati važne organe ali dele telesa, moramo bolnika napraviti zopet sposobnega za življenje v družbi. Tu se poslužujemo posebne fizikalne in psihične terapije. Ta del dr. Lavričevih izvajanj je napravil na prisotne izredno globok vtis. Saj je razodel njegov etični odnos do človeka ter duha, ki prešinja celokupno dr. Lavričevo šolo mladih kirurgov. Iz tega silnega etičnega pojmovanja zdravstvenega dela vobče in kirurgije še posebej se je rodila zamisel, ki bom o njej govoril kasneje.

Na kraju svojih izredno preciznih izvajanj je prof. Lavrič naglasil, da težišče današnje velike kirurgije ni toliko v sami ročni spretnosti ali izpopolnitvi tehnične aparature, ampak da odloča v največji meri pojmovanje človeka kot socialne in psihološke enote. Pri tem se moramo seve poslužiti najvestnejšega znanja sodobne fiziologije in patologije človeškega organizma. To pa nam razodeva globoko etično pojmovanje ljubljanske kirurške šole in njene vloge v porajajoči se socialistični družbi. Po tej zamisli naj se osrednje bolniške ustanove in klinike spremene v znanstveni in praktični center, odkoder bo prejemal in črpal praktični, terenski zdravniki povsem našem ozemlju stalne zdravstvene pobude, praktična navodila, neprestane izpopolnitve, tako da bo njegovo delo v skladu z najsodobnejšo stopnjo zdravstva v svetu. Predavatelj je navedel praktičen primer o važnosti te nove, inštrukcijske povezave terena z znanstveno in praktično centralo ravno pri diagnosticiranju rakastih obolenj v zgodnjih, še nerazvitih stopnjah.

Našo javnost bo zanimalo nekaj preglednih podatkov iz življenja predavatelja. Rodil se je l. 1900. v kmečki družini na Blokah, ki je štela sedem otrok. Medicino je študiral v Pragi in v Parizu, v kirurgiji pa se je specializiral v Zagrebu pri prof. Gottliebu in Budimpešti. 1933 je prevzel vodstvo kirurškega oddelka mariborske bolnice. Že isto leto preide v Ljubljano kot šef kirurškega oddelka in postane docent topografske anatomije na tedaj nepopolni medicinski fakulteti. V letih pred vojno je v Ljubljani uvedel najmodernejše metode kirurškega dela. Z njimi se je seznanjal stalno vsako leto na rednih študijskih potovanjih po Evropi. Že tedaj je zaradi tega posetil Združene države. 1940 je ustanovil kirurško kliniko ter postal prvi slovenski profesor kirurgije. Od takrat dalje je z neumornim znanstvenim in organizatornim delom dvigal strokovno stopnjo ljubljanske kirurgije na mednarodno raven.

Koj po izbruhu druge svetovne vojne je aktivno sodeloval pri narodnosvobodilnem gibanju, kar mu je prineslo internacijo v Italiji. Odstranili so ga tja kot dekana medicinske fakultete, odtod pa je pri prvi priliki prešel k zavezniškim silam in operiral v angleških vojnih bolnicah v Južni Italiji. 1944 je imenovan za glavnega kirurga jugoslovanske armade in vodi vojno kirurgijo med velikimi ofenzivnimi akcijami v Sremu.

Po osvoboditvi je eden glavnih tvorcev popolne medicinske fakultete. Pet let je dekan in naposled rektor. Sledi 1949 njegovo imenovanje za člana Slovenske akademije znanosti in umetnosti. V povojnem času je zopet potoval v Združene države in se osebno seznanil z najslavnejšimi ameriškimi medicinskimi strokovnjaki ter proučil tamošnje znanstvene ustanove in pridobitve. Posebno pozornost je posvetil tamošnjim vodilnim kirurškim klinikam. Pri tisti priliki je navezal stike tudi s podobnimi strokovnjaki v Anglji. Nekateri teh so ga že tudi obiskali v Ljubljani. Med temi prof. Thomas Price (ki je, kakor znano, operiral pok. angleškega kralja).

Med svojim neumornim delom je objavil veliko število znanstvenih razprav in publikacij v domačih in tujih znanstvenih revijah. 1950, ob desetletnici svoje klinike, je izdal Kirurški zbornik, kjer se zrcali visoka strokovna stopnja slovenske kirurgije. 1952 je izšel prvi del Jugoslovanske vojne kirurgije, ki objavlja doberšen del njegovega dela in izkustva. Knjiga je krasno opremljena in moremo o njej smelo trditi, da je na mednarodni strokovni višini.

Ena glavnih zaslug prof. Lavriča je tudi ta, da je vzgojil številno družino prvovrstnih slovenskih kirurgov, ki so že na vodilnih mestih v raznih slovenskih bolnicah. Nekateri teh so tudi docenti in asistenti na ljubljanski medicinski fakulteti in so se že izkazali s presenetljivo zajetimi lastnimi znanstvenimi publikacijami. Tako moremo že sedaj govoriti o izraziti dr. Lavričevi kirurški šoli in o globokih brazdah, ki jih ta nedosežni učitelj orje s svojimi mladimi znanstvenimi sodelavci pri preobrazbi slovenskega zdravstva. Notranje gibalo vsega tega neverjetno požrtvovalnega dela pa je ljubezen do našega človeka in najčistejši, nesebični etični odnos do našega narodnega občestva.

C.

BAZEN PRI SV. JAKOBU ČAKA NA OTROČAD

NOVO SREDSTVO PROTI TETANUSU

Na znanstveni konferenci podružnice Ameriškega kemičnega društva je poročal dr. Harold Heine, profesor kemije na bucknellski univerzi v Lewisburgu, Pennsylvanija, da so odkrili kemično sredstvo, ki se je izkazalo pri poskusih z laboratorijskimi živalmi kot uspešno proti tetanusovi infekciji.

Dr. Heine je s svojimi sodelavci dokazal, da ferment «cholinesterase» prepreči posledice infekcije s tetanusom, katerega smrtonosne klice sicer povzročijo ohromitev temeljnega možganskega tkiva; kot znano, te klice povzročijo tudi čeljustni krč in druge mučne in često smrtne mišične krče, kar vse prepreči novo odkrito sredstvo.

Dr. Heine je izjavil, da so prejšnji poskusi pokazali, da celice osrednjega živčnega sistema močno privlačujejo tetanusov toksin in tako zdaj trdijo, da je škodljiv vpliv toksina v zvezi z njegovo sorodnostjo z živčnim tkivom. Sestavino toksina in temeljnega možganskega tkiva so vcepili živalim brez škodljivih posledic, očividno se je toksin spojil z določenimi sestavinami živčnih celic. Zmehčano tkivo drugih organov, tako jeter, ledvic in vranice, pa ni pokazalo takega nevtralizirajočega učinka.

Očividno ima sposobnost živčnega tkiva za absorbiranje tetanusovega toksina kemično podlago in na tem so tudi slonela raziskovanja na bucknelliski univerzi. Dognanje, da možgansko tkivo prepreči učinek tetanusa, tkivo drugih organov pa ne, je dovedlo do poskusov, s katerimi so hoteli ugotoviti, katera količina možganskega tkiva je potrebna za nevtraliziranje minimalne smrtne doze tetanusovega toksina. Ugotovili so, da je za poskusno miš običajne velikosti potrebna ena dvatisočinka grama.

Ključ do odkritja posebne snovi, ki preprečuje škodljivi učinek tetanusa, so našli ko so na lahno segrevali tkivo v solni raztopini skozi 30 minut in se je zaradi tega preprečevalna moč izgubila. Ker je bilo znano da se s takim postopkom inaktivizira znani ferment «cholinesterase», ki se nahaja v možganskem tkivu, je bila upravičena domneva, da v glavnem ta ferment deluje proti toksinu tetanusa.

Z nadaljnjimi skrbno izvedenimi poskusi so dognali, da je «cholinesterase» tista sestavina možgan, ki veže toksin. Nadalje so ugotovili, da tetanusov toksin preprečuje normalno delovanje «cholinesterase» in da čas, ki je zato potreben, tesno sovpada s časom, ki preteče od okužbe s tetanusovim toksinom do pojava infekcijskih simptomov pri poskusnih živalih.

Končni razlog

Neka vzhodnonemška učiteljica, ki je pred kratkim zbežala na Zahod, je pojasnila dopisniku «New York Herald Tribune», kaj jo je pripravilo do tega, da je zapustila sovjetsko cono.

Učiteljica Giebelerjeva je prinesla izvod «osebne vprašalne pole», ki so jo uvedli v njeni šoli. Izpolniti so jo morali vsi učitelji, ki so morali pojasniti vsako uro izvenšolskega časa.

Med temi vprašanji so tudi naslednja:

«Katere filme si nameravate ogledati prihodnji mesec in kateri dan?»

«Katere knjige boste brali?»

«Katere prijatelje boste obiskali?»

«Kdaj se boste z njimi sestali in kje?»

Učiteljica je izjavila, da je bil to za njo končni nagib, da je pobegnila.

Mala pripomba

Pricujoči dopis mi ne narekuje nikako častihlepje in še manj zlonamerna kljubovalnost, pač pa le popravek poročila o Igrah Pavla Golje, v nedeljski številki Primorskega dnevnika. V njem pripoveduje pisec, da je pisatelj Pavel Golia sestavil še v dobi med prvo in drugo vojno zbirko gledališčih igric za mladino. In da bo prva knjiga, ki jo «Mladinska knjiga» namerava izdati, postavila Pavla Goljo na mesto klasika slov. mladinske dramatike, k čemur mu iskreno čestitam. Vendar se osmelim dodati, da je «Učiteljska tiskarna» v Ljubljani že mnogo prej, to je leta 1909 izdala moje mladinske igrice, ki so izšle pod imenom Otroški oder in sicer v treh izdajah.

V oklepaju pa naj razodenem, kako je prišlo do izvora mojih igric. Moja sestra je bila tedaj otroška vrtnarica prav tu v naši hiši ter si je prizadevala, da ne samo vzgoji poverjeno ji otročad, marveč da tudi njihove starše pridobi za svoj namen. Potrebovala je zatorej vsakovrstne igrice, (kajti gojencev ni bilo le kaka dvajsetorica kot dandanes, marveč nad šestdeset in osemdeset), da bi jih gojenci predstavljali na domačem odru. Toda kako priti do sredstev? V tisti dobi — od — od 1903 do 1909 — igric ni bilo, zaradi česar jih je bilo treba sestaviti. In to sem storila jaz, da sem se kot občinska učiteljica lotila sestavljati igrice, ki so jih škedenjski otroci predvajali v nedopovedano veselje staršev, sorodnikov, prijateljev, sploh vseh vaščanov, ki so natrpali dvorano ter se raje odrekli sleherni drugi zabavi kakor da bi opustili otroške prireditve in veselice, ki so osvajale dušo in srce, s ponosom zroč na svojo nadarjeno mladež. V tem pa so našo takratno narodno-zavedno vas začele posnemati tudi ostale učilnice pri Sv. Ivanu, Rojanu in v Barkovljah. In povsod je ljudstvo pokazalo svoje zanimanje, tako da se nismo mogle več zadovoljiti s prepisovanjem igric. Stopila sem torej v stik z «Učiteljsko tiskarno» v Ljubljani za natis svojega delca. In to se je zgodilo 1909., ko je izšla zbirka dvanajsterih mojih igric, ki so kaj kmalu pošle in je bilo treba seči po drugi in tretji izdaji pod imenom Otroški oder. Saj mi je nemalo naročil dospelo iz ljudskih šol iz daljnih krajev na Kranjskem, od koder so se me spomnile marsikatere tovarišice z goriškega učiteljišča.

Iz tega skromnega dopisa bodi torej razvidno, da je prva knjiga otroških igric za otroške vrtce in za osnovno šolo izšla že pred štiriinštirideseti mi leti, o čemer je poročala že takrat Edinost, katere dopisničarka sem bila z raznimi psevdonimi skoro vsak teden.

Marica Gregorič-Stepančičeva

EVEREST - preteklost in bodoče perspektive

Sir Precy Wyn-Harris

«Če je vreme lepo in če odpravi uspe spraviti enega ali dva moža do vznožja zadnjega vrha v stanju, da lahko gresta še naprej, potem lahko upamo v srečno dosego cilja, ki predstavlja že 30 let sanje vseh alpinistov»

Od leta 1921 do danes je poskusilo najmanj dvanajst odprav zavzeti vrh Mount Everesta in vsi tisti, ki so se udeležili prejšnjih odprav, zasledujejo z zanimanjem poskus, ki se vrši v teh dneh ter obujajo spomine na svoje lastne izkušnje.

Pred točno 20 leti se je četrta ekspedicija, katere član je bil tudi pisec tega članka, borila s severnimi prepadi gore, vendar je bil tisti gorski pas iz vseh vidikov precej drugačen kot je pas, po katerem poskuša svojo srečo sedanja odprava; vedeli nismo predvsem ničesar o možnostih, ki jih nudijo stene zahodnega ledenika Cwm, katere je raziskala leta 1951 skupina Erika Shiptona, in ki so jih skušali uporabiti lani Švicarji, ki so hoteli v navedeni smeri doseči vrh Everesta. Izbrana pot je bila torej precej drugačna, ravno tako drugačna so bila pa tudi dohodna pota; dodati je k temu še težavna pogajanja s Tibetanci za najem njihovih pol divjih tibetskih voličkov, ki so bili potrebni za prevoz materiala, in dejstvo, da je bil Nepal takrat še prepovedana dežela, in tako bomo videli, da so politični dogodki korenito spremenili položaj.

Bilo je leta 1936, ko sem imel v roki zadnjič cepin in po tistem času so strokovnjaki temeljito proučevali problem vzpona na Everest; vendar lahko kljub temu, da dolgo nisem bil v stikih z moderno alpinsko tehniko, z gotovostjo trdim, da je ostal osnovni problem vzpona na skoraj 9.000 metrov visoki vrh nespremenjen. Vsakdo, ki se pripravlja na tako odpravo, pomisli naravno najprej na težave plezanja. Mislim, da se strinjajo vsi z mnenjem, da bi problem plezalnega vzpona, pa naj bo tudi po severni strani gore, ne predstavljal izrednih težav, če bi imel Everest isto višino kot alpski vršaci. Čeprav so težave sedanje južne smeri vzpona znatno večje, je spreten in žilav naskok Švicarjev dokazal, da se da problem vzpona rešiti tudi s te strani. Južna smer zahteva od plezalcev izredno spretnost, kajti strmine, ki padajo proti ledeniku Cwm, so ravno tako težavne in nevarne kot strma pobočja, ki se dvigajo proti «South Colu»; vzpon na Col predstavlja vedno problem, zlasti zaradi 900 metrov dolge strmine, pokrite z ledom in snegom, ki leži v višini nad 1.000 metrov.

Vse te težave so pa Švicarji že premagali in kočljivo točko vzpona predstavljajo le še zadnje desetine metrov; ni pa nemogoče, da je severni dostop ugodnejši kot ta zadnji težavni odsek južne smeri. Južno smer tvori strmo ledeno pobočje, medtem ko vodi stara smer po skalnatem terenu, ki drži od North Cola še nad višino 8.000 metrov; pri tej točki pa postane skala, ki sicer ni posebno težka, zelo težavna, ker je naklon strmine večji kot pri strehi in so prijemi le zelo redki. Ledena ploskev, ki jo je od vetra naneseni sneg izgladil in ki je ležala okoli našega zadnjega taborišča leta 1933, nam je z razburljivo jasnostjo predočila način smrti, ki je v tej coni doletela devet let prej Malloryja in Irvina. Za izčrpana moža, oslabljena zaradi pomanjkanja kisika, je bil zadnji odsek severne poti izredno težaven, vendar ne more nihče, ki je pogledal dol v prepad, ki loči skalnati sklop zadnje piramide, dvomiti o možnosti vzpona po strmi steni in tudi po piramidi sami, pa naj bo še tako strma. V novi severni smeri je odvisen uspeh plezalcev po zadnjih delih stene od njihove tehnične in telesne spretnosti.

Pri vseh teh težavah je treba upoštevati tudi neznane nevarnosti gore. Na stari poti predstavljajo največjo nevarnost plazovi, zlasti na strminah North Cola in to zlasti na tistem odseku, ki ga je bilo treba prečkati pogosto zaradi naprave in vzdrževanja prednje baze, ki jo je napravila odprava na vrhu Cola. Resničnost te nevarnosti se je pokazala tragično leta 1922, ko je odprava Malloryja, Somervella in Crawforda s 14 nosači že prišla skoraj do pol pota; na tej točki se je zrušil plaz, ki je odnesel sedem nosačev. Ni lahko primerjati obeh smeri glede težav vzpona in raznih nevarnosti, čeprav obstajajo skupni problemi, od katerih eden je tudi višina in končno skupno vprašanje, če lahko človek premaga zadnjih 500 metrov višine, pa čeprav s pomočjo kisika. Nekateri znanstveniki so trdili, da je vzpon na Everest nemogoč zaradi pomanjkanja kisika in za časa prvih odprav so odločno trdili vsi, da v višini nad 7.000 metrov človek ne more več napredovati brez umetnega dodatka kisika; zadnje odprave so pa pokazale neutemeljenost teh domnev.

V zvezi s tem se spominjam nekega popoldneva leta 1933, ko smo Jack Longland, Laurence Wagner in jaz s skupino nosačev pripravljali tla za postavitev malega šotora našega zadnjega taborišča. Omenjam ta dogodek zato, ker je popolnoma ovrgel trditve, da človeški organizem v taki višini ne more dolgo vzdržati, in da že po kratkem bivanju v tej višini nastopi smrt. Jaz in Wagner sva prebila 24 ur nad to usodno mejo, Erik Shipton in pokojni Frank Smythe sta pa prebila v isti višini dve celi noči, Frank je ostal še celo tretjo noč v tej obupni samoti. Mogoče znanost ni vedno upoštevala zmogljivosti duha za odpor proti šibkosti človeškega telesa. Čuden pojav smo doživeli leta 1933: mislim na učinek pomanjkanja kisika na razpoloženje posameznih članov odprave. Gotovo se bomo še vsi spominjali v nekaki zadregi smešnih in živahnih debat o popolnoma nevažnih in neznatnih zadevah, ki nastanejo, če se živi v višini nad 6.000 metrov: mogoče bi kako ta pojav označili kot «visokogorsko temperamentnost». Pomanjkanje kisika lahko povzroči tudi druge pojave, tako zlasti težavno presojanje stvari, nezanimanje in nočno moro: Frank Smythe je po vrnitvi iz samotnega plezanja nad taboriščem VI opisal nejevernemu poslušalstvu, kako se je srečal z dvema kadečima se samovarjema, ki sta se razločno pokazala na nebu. Te posledice pomanjkanja kisika so za udeležence odprav mnogo resnejše kot za znanstvenike; zato je treba za delo v višini nad 8.000 metrov pripraviti vrsto načrtov za preproste stvari, kajti duh v tej višini ne more več jasno presojati stvari in tudi najpreprostejše odločitve postanejo težavne.

Zdi se, da je danes problem kisika rešen in da tako odpade nevarnost duševne izčrpanosti. Če se bodo nad vse lahki sodobni dihalni aparati tako obnesli kot napovedujejo in nudili potrebni kisik za končni vzpon, se je verjetnost tako zaželene zmage nad najvišjim vrhom zemlje znatno povečala. Leta 1936 je Hugh Ruttlegge, ki je vodil odpravo leta 1933, sklenil napraviti poskus z novimi dihalnimi aparati; do poskusa pa ni prišlo, ker je prihod monsunov preprečil odpravi napredovanje črez vrh North Cola; vendar so se izkazali dihalni aparati za mnogo boljše kot so bile pomanjkljive priprave, ki so jih uporabljale prejšnje ekspedicije. Bili so pa zelo težki, saj so tehtali nad 16 kg in so lahko pri nepazljivosti povzročili strašen glavobol zaradi pretiranega vdihavanja ogljikovega dioksida; vendar sva se kljub temu Edwin Kempson in jaz, ki so naju izbrali za poskus, ž njimi lahko povzpela v eni uri okoli 450 metrov visoko.

Tako bi prišli do vprašanje vremena. Vsak poskus vzpona lahko prepreči slabo vreme, zlasti še, če to vreme traja v kratkem času pred monsumi. Če pa je vreme lepo in če odpravi uspe, da spravi enega ali dva moža do vznožja zadnjega vrha v takem stanju, da lahko gresta še naprej, potem lahko upamo v srečno dosego cilja, ki predstavlja že 30 let sanje vseh alpinistov.

Skupina učencev osnovne šole iz Trebč, ki so sodelovali pri zaključni šolski prireditvi v nedeljo 24. t. m.

Koncert godalnega orkestra iz Celja pod vodstvom Dušana Sancina v Avditoriju preteklo nedeljo

Basist Aleksander Kovač na koncertu godalnega orkestra iz Celja v Avditoriju 25. maja t. m.

TUDI TU IMA VMES SVOJE PRSTE VATIKAN?

MC CARTHY IN NJEGOV CILJ

Pred nedavnim je šef angleške opozicije in eden vrhov angleške laburistične stranke, Attlee, rekel v londonski spodnji zbornici, da se danes že postavlja vprašanje, kdo je v ZDA važnejši in močnejši, ali predsednik ZDA Eisenhower ali pa senator McCarthy. Bilo je to ob priliki, ko je McCarthy napadel Attleeja kot politika in človeka.

Kdo je ta McCarthy, o katerem se govori tudi v londonskem parlamentu, kdo je ta «neznatna veličina», kot ga hudomušno imenujejo v Ameriki?

Kdor zasleduje svetovni tisk, bo pogosto naletel na to ime in večkrat tudi opazil karikature na njegov račun. Najbolj uspela karikatura je baje tista, ki ga slika kot psa z izredno velikimi uhlji, kako z odprtim gobcem vohlja in vtika svoj gobec v vsak kotiček.

McCarthy ni več samo osebnost, ampak je postal že pojem, kot je to bil pojem n. pr. hitlerizem. In o tem McCarthyju in «mccarthyzmu» se že pišejo knjige. Lansko jesen je izšla taka knjiga v ZDA in pred kratkim je londonski založnik Victor Gollanez izdal knjigo, ki sta jo napisala neka Jack Anderson in Ronald May, ki sta se kvalificirala za novinarja. Avtorja trdita nekje v svoji knjigi, da ni McCarthy v vsej svoji gonji proti «sovjetskim agentom in špijonom» doslej iztaknil niti enega komunista, pač pa da se je prav s pomočjo komunistov dokopal do mesta, ki ga ima. Trdita celo še več, saj pravita, da je McCarthyjevo delo in način povsem enak komunistični praksi.

Pustimo «novinarjema» veselje, saj verjetno nista niti sama kriva za svojo «veleumno» primerjavo, saj gotovo poznata komunizem le tako, kot jima ga slika poznani «neodvisni» tisk raznih kraljev, jekla, nafte itd. Mi si bomo raje ogledali McCarthyja s povsem druge strani, s strani raznih primerov, ki nam bodo takoj pokazali McCarthyja v vsej luči in nam hkrati pojasnili tudi pojem «mccarthyzma» in eno plat ameriške demokracije.

McCarthy se je rodil pred 43 leti kot sin nekega farmerja v Little Chute v Visconsinu. Pustil je zemljo in na brzino končal srednjo šolo ter pravno fakulteto. Po končanem študiju je postal sodnik in se kmalu uveljavil, toda ne zaradi svojih izrednih pravniških sposobnosti, ampak zaradi svoje izredne borbenosti ter trmoglavosti in vztrajnosti v lažeh. Za njega so trdili, da je ubral Goebbelsovo metodo, t. j. lagati, lagati dokler ti ne verjamejo. Zaradi te svoje posebne «vrline» so ga mnogi zasovražili, drugi so mu verjeli ali pa se vsaj podredili njegovemu vplivu.

Za njega je značilen naslednji primer: Ko je bil star 29 let, je imel razpravo, na kateri je imel za nasprotnika starega pravnika, 73 let starega sodnika. Ves čas razprave je McCarthy izrecno imenoval svojega nasprotnika z «89-letnim starcem» ter ravnal z njim kot z navadnim senilnim revežem. In priznati je treba, da je v svojem načrtu uspel. 73-letni sodnik je na koncu popustil in McCarthy je zasedel njegovo mesto, za kar mu je dejansko šlo.

Vojna je McCarthyja zajela na tem mestu in on se je takoj prijavil kot prostovoljec k mornariškim strelcem (marines). Vendar si je že v naprej zagotovil dvoje: predvsem si je priskrbel poročniški čin, nato pa tudi službo daleč od fronte in nevarnosti. Priskrbel si je namreč mesto častnika za informacije. Tako je bil hkrati junaški prostovoljec in daleč od fronte.

Že tedaj se je pripravljal na svojo poznejšo «kariero». Utiral si je pot, se duševno pripravljal in pri tem ni izbiral sredstev. Pogosto je sedel v lovski avion, že prej pa se je dogovoril s fotografom, da ga je slikal kot «velikega heroja». In te slike je pošiljal v domovino ali pa hranil za poznejšo rabo.

Enkrat je bil celo ranjen, toda ne v borbi, ampak pri neki običajni slavnosti ob prehodu čez ekvator. Seveda McCarthy danes ne omenja, kje je bil ranjen, ampak se ponaša kot nekak vojni invalid. Se pred koncem vojne je vojsko zapustil in se vrnil domov. Tu se je kmalu pognal v politično borbo in glavni objekt njegovih napadov so bili komunisti in sploh vsi naprednejši ljudje. Ko se je začela «hladna vojna», je ta postala zelo hvaležen teren. McCarthy je to spretno izkoristil, in bil na predzadnjih predsedniških volitvah izvoljen v senat ter je, tako postal eden najmlajših ameriških senatorjev.

Ne smemo pa misliti, da je imela McCarthyjeva gonja tako ozko določeno smer in cilj. Ne! Izbira žrtev je bila povsem njegova osebna zadeva in tudi merilo je bilo samo njegovo. Podobno kot njegov predhodnik, demokratski senator McCarran, si je svojo ideologijo ustvarjal po potrebi. V začetku se je pognal izrecno proti komunistom in «sovjetskim agentom», toda njegov apetit je sproti rastel in začel je iskati žrtve prav povsod, od najmanjšega državnega funkcionarčka pa do samega predsednika države Trumana in ministra za zunanje zadeve Achesona.

Gotovo je še vsem v spominu velik dogodek, ko je podal ostavko dolgoletni tajnik Organizacije združenih narodov Trygve Lie. Znano je tudi, kaj je dalo povod tej ostavki: samomor Lievega tajnika, ki ni mogel prenesti očitka, da je subverziven, sovjetski agent, za kar so ga dolžili McCarran in McCarthy. Svetovna javnost je tedaj zamerila tudi Lieu, in to zato, ker je dovolil, da se McCarranov in McCarthyjev «Odbor za preiskovanje protiameriške dejavnosti» vmešava tudi v zadeve Organizacije združenih narodov, ki po ustanovni listini, kot pač vsaka druga diplomatska služba, uživa pravico eksteritorialnosti. Ker pa je Lie pristal na zasliševanje ameriških državljanov, ki so bili zaposleni v OZN, je s tem kršil ustanovno listino in hkrati tudi podlegel McCarranovi in McCarthyjevi družbi «lovcev na čarovnice», kot imenujejo Odbor za preiskovanje protiameriške dejavnosti. Zakaj je Lie klonil, ne bo verjetno zlepa zvedel nihče. Da bi temu bila vzrok samo Lieva šibkost, ni verjetno; značilen pa je naslednji dogodek. Ko se je Trygve Lie pred časom poslovil od Amerike in OZN in odpotoval domov na Norveško, kjer namerava pisati zgodovino o OZN, je na tiskovni konferenci izjavil, da se še namerava vrniti v ZDA, kjer bo imel nekaj predavanj. Ko pa ga je neki novinar vprašal, kaj misli o McCarthyju, je rekel, da je živel dolgo v Ameriki in da je uvidel, da je v mnogih primerih mnogo bolje molčati. Menda je to dovolj jasna in značilna karakterizacija tudi za McCarthyja, hkrati pa tudi za nekatere negativne strani ameriške demokracije.

(Nadaljevanje sledi)

TRST, sreda 27. maja 1953

VREME Vremenska napoved za danes: napovedujejo pretežno jasno vreme s krajevnimi pooblačitvami. Včerajšnja najvišja temperatura v Trstu je bila 29.8 stopinje; najnižja pa 23.1 stopinje.

PRIMORSKI DNEVNIK

RADIO Opozarjamo vas na sledeče oddaje: **Jug. cone Trsta:** 20.30: Koncert pevskega zbora tolminskega učiteljišča. — **Trst II.:** 21.00: Max Bruch Koncert šev 1 v g-molu. — **Trst I.:** 11.30: Beethovnove uverture. — **Slovenija:** 14.40: Slovenske zborovske skladbe.

DNEVNIK SLOVENCEV V ITALIJI

Hladna prha iz Vittoria Veneta

Italijanski tisk je sedaj popolnoma v službi volilne kampanje. Vsak dela čimveč propagande za kandidate tiste politične skupine, h kateri pripada časopis.

Vsekakor pa je osrednja točka tega, kar se je govorilo ali pisalo v zadnjem tednu, De Gasperijev govor, ki je bil preteklo nedeljo 24. maja v Vittoriu Venetu. Predvsem so reagirali na to politično špekulacijo časopisi skrajne desnice, ker so v njej videli konkurenco svoji demagogiji. Kominformistični in nennijanski tisk, ki dosledno gazita princip pravega socializma in pomirjenja med narodi ter sledita sovjetskemu imperializmu, sta tudi pri tej priliki zavzela stališče najhujšega nacionalizma, očitajoč De Gasperiju, da ni tudi on nacionalist v dovoljni meri.

Monarhistični dnevnik iz Milana piše, da je bil poleg predsednika vlade pri njegovem govoru v Vittoriu Venetu v nedeljo 24. t. m. tudi neki njegov brat, ki si je med prvo svetovno vojno zaslužil zlato kolajno, ko se je boril v avstrijski armadi proti Italiji.

Neki drugi rimski opozicijski dnevnik citira izrek, ki ga je avstrijski feldmaršal von Konrad zapisal v svojih spominih in v katerem govori o bivšem avstrijskem poslancu, sedanjem predsedniku rimske vlade takole: «Medtem ko so v tistem težavnem času vsi Italijani pokrajine Trento izdali Avstriji, je bil edini, ki je ostal poleg mene in mi pomagal s svojimi nasveti, zaupajoč v končno zmago (avstrijsko), Alcide De Gasperi».

Iz tega je razvidno, kako važno vlogo igra nacionalšovinizem pri teh volitvah.

Titov govor v Slavonskem Brodu je potem vzel vsako vrednost napovedanemu De Gasperijevemu govoru od katerega so Italijani pričakovali, da jim bo naznanil prihod bersaljerjev v Trst. Obenem pa je ta govor še bolj poživil polemiko. Tako je bil v ponedeljek 25. t. m. italijanski tisk še preveč pod vtisom razkroja svoje državne nogometne reprezentance in ni hotel pokazati preveč očitno tudi politično ponižanje, ki ga je pripravil De Gasperiju maršal Tito. Toda naslednji torek niso več zakrivali važnosti govora maršala Tita in so šli v protinapad. Klerikalno glasilo Severne Italije «L'Italia» je povetilo skoro celo prvo stran temu dogodku v dveh zelo važnih člankih. V prvem skuša prikazati govor v Slavonskem Brodu kot «žolčni Titov napad», na katerega da bo «De Gasperi odgovoril». Dalje govori o «nevšečnosti, ki pa ne preseneča rimskih diplomatskih krogov — o potrditvi istovetne ideologije s sovjetsko vlado iz Moskve, ki prikazuje poskus jugoslovanskega diktatorja, da bi se ponovno zbližal s Sovjetsko zvezo in Kominformom».

V drugem članku skušajo z dopisom iz Londona vreči očitek, da se pripravlja neki sporazum med Moskvo in Beogradom trdeč, da so v Londonu že alarmirani zaradi bližnje obnove diplomatskih odnosov.

To bi bili v bistvu odgovori italijanskega tiska, ki bi rad prikazal, kot da hoče Tito spraviti Jugoslavijo nazaj v sovjetsko sfero. V resnici pa mora vsakdo priznati, da je premalo, če se odgovori na neki govor o zunanjepolitičnih problemih samo s podtikavanjem.

Italijanski tisk je hotel napraviti tudi mnoga hrupa pred De Gasperijevim govorom v Vittoriu Venetu. Končno pa se je videlo, da je bil tudi ta govor popolnoma prazen in italijanski tisk ni mogel zakriti svojega razočaranja.

Končno se je tisk skrajne levice, kakor tudi skrajne desnice zagnal proti De Gasperiju, ga obtožil, da je Avstrijec in da je žalil spomin vseh tistih, ki so padli za Italijo.

A. J.

Dijaki «Dijaškega doma» v Gorici bodo imeli v petek 29. maja ob 17. uri na dvorišču doma

ZAKLJUČNO PRIREDITEV

Na programu bodo deklamacije, pevske točke in enodejanka.

Vsi toplo vabljeni.

Motiv iz Beneške Slovenije

Vhod v Landarsko jamo.

DROBNI PABERKI IZ ŠTEVERJANA

ZA NAKUP UMETNIH GNOJIL je treba potrošiti veliko denarja

Pred dnevi so kmetje škropili v vinogradih vinsko trto po novem načinu, ki je lažji in manj nevaren za zdravje

Pri nas je res prava pomlad, ki nam je letos kljub nestalnemu vremenu prinesla precej češnjevega sadu. Sicer povsod češnje enako niso rodile vendar so drevesa polna teh lepih rdečih sadežev, ki so tako priljubljeni pri goriškem prebivalstvu. Prve smo prodajali po 100 lir na kg (debelo, sedaj bo pa cena najbrž padla, toda upamo, da bomo imeli vsaj toliko zaslužka, da bomo utegnili kriti najpotrebnejše stroške. Vino smo namreč skoraj vse prodali takoj po trgatvi ter seveda zelo pod ceno, v glavnem pa se živimo le od prodaje vina, sadja in živinoreje, oziroma prodaje mleka.

Predvsem nas otežujejo draga gnojila, katerih cene so vseskozi pretirane, saj moramo za črni prah, ki je eno najboljših gnojil, plačati po 5.800 lir na stot, amonijak pa 4000 lir. To nas zelo tare, posebno ko vidimo naše brate onstran meje, katerim je dan črni prah po 900 din na stot čeprav vino in sadje prodajajo skoraj po istih cenah kakor mi! Mnenja smo, da pri nas preveč zaslužijo trgovci-prekupčevalci in od tovarne pa do nas jih je toliko, da mora najbrž vsak zaslužiti nekaj, mi pa plačati vse. Te dni smo se lotili tudi prvega škropljenja vinske trte. Tu je skoraj polovica kmetov že prešla k novemu načinu škropljenja, ki je lažji in ugodnejši za zdravje. Upamo, da bomo s časom prišli tudi do motorjev, seveda če bo letina dobra in vreme ne bo muhasto, kakor je zadnje čase. Tudi koloradski hrošč se je že pojavil, ter smo ga začeli preganjati. Tu bi oblasti morale pomagati, kakor delajo na oni strani meje, kjer dobro pazijo, da se ne bi razširil. Pri nas pa se za kmete zelo malo zanimajo; vedo le, da moramo plačevati davke.

IZPRED SODISCA

Žena udarila moža s copato po glavi

Do spora je prišlo, ker ji mož ni dajal denarja za preživljanje otrok

V torek popoldne je bila na kazenskem sodišču med ostalimi razpravami kazenskega značaja zaradi cestnih nesreč in sličnega tudi razprava zaradi družinskega prepira.

Predsednik sodišča: «Obtožena Filomena Tagliante iz Tržiča. Vas smo poklicali danes pred sodišče zaradi dogodka, ki se je pripetil 11. avgusta 1953 v Tržiču, Ulica Galilei 26. Obtoženi ste zaradi krepkega udarca s copato po glavi vašega moža, ki je zaradi tega moral ležati 6 dni v bolnici. Kaj vas je privedlo do tega?» Filomena Tagliante (črnolaska, stara okrog 35 let, južnjakinja): «Ceprav stanujem skupaj z možem in so pri naju tudi otroci, vendar sva dejansko, ne pa zakonsko, ločena. On mi noče gmotno pomagati in mi odvzema celo družinske doklade, ki mi pripadajo. Zato sem mu nekega dne vzela iz denarnice 1.000 lir, ker sem jih potrebovala».

Sodnik: «Toda mož trdi, da ste vi nemoralno obnašate. Ali je res?»

Filomena: «Ne».

Sodnik: «Pokličite hčerko, ki je bila prisotna dogodku, in naj nam pove kaj podrobnejšega!»

Hčerka Tagliantejevih (črnolaso dekle 16 let): «Oče se vedno zgraža nad materjo zaradi njenega slabega vedenja, zato pride večkrat do hudih prepirov».

Filomena: «Mož prihaja le enkrat na teden domov, ker dela v Trstu, toda nič ne skrbi za nas. Otroci so na mojih rameninh. Od njega sem že zdavnaj zahtevala ločitev, ker najina karakterja nista za skupaj. Toda on na ločitev ni hotel pristati vse do danes».

Državni pravdnik: «Kljub zamotani zadevi je potrebno videti kazenski prestopek žene, ki je na nepravilen način vzela možu denar iz listnice. Zato zahtevam kazen za Filomeno Tagliante, in sicer tri mesece zapora».

Obramba obtoženke: «V tem nesrečnem procesu je nujno potrebno ugotoviti, zakaj se je žena polastila 1.000 lir. Ona ima pri sebi 3 otroke, dočim je mož večinoma v Trstu in s seveda otroci prepuščeni le materi, ki mora skrbeti zanje. Ker denarja ni bilo, mu je v jezi vzela tistih borih nekaj lir, nakar jo je mož prijel za roke. V obrambi mu je dala s copato po glavi. To je vendar akt zakonite obrambe. Mi namreč zaradi njegove odsotnosti danes ne moremo vedeti, ali je majhen, suh, ali debel. Na vsak način se je žena branila. Zato zahtevam njeno oprostitev».

Sodišče je končno izreklo kazen, in sicer 2 meseca in 10 dni zapora, vendar pogojno.

Nepreviden motociklist zavozil pred avto in se hudo ponesrečil

V ponedeljek zjutraj okoli 10. je privozil na avtomobilu «1100» GO 1588 40-letni Avstrijec Jožef Glok z Dunaja po asfaltirani cesti Gorica-Videm proti našemu mestu, ko je v bližini Villanove neki motociklist, ki je vozil pred avtomobilom, ne da bi dal kakšno znamenje, zavozil z desne strani ceste proti levi, v neko stransko pot, ki pelje v Villaverso. Kljub temu da si je Glok prizadeval, da bi se ognil motociklistu, je prišlo do trčenja, pri čemer je mož zletel z vozila in obležal na tleh.

Gre za 69-letnega industrijca Nikolaja Pancero iz Krmina. Z nekim zasebnim avtomobilom so ponesrečenca odpeljali v bolnišnico v Krmin, kjer je službujoči zdravnik ugotovil, da si je Pancera baje prebil lobanjo in pretresel možgane.

Podatke o nesreči je zabeležila prometna policija.

ZAKLJUČEK RAZPRAVE PRED GORIŠKIM SODIŠČEM

Oproščeni uslužbenci tovarne olja v Tržiču

Oprostili so jih zaradi pomanjkanja dokazov in ker niso zakrivili dejanja

Pretekli ponedeljek zjutraj in popoldne so nadaljevali na goriškem sodišču razpravo proti štirim bivšim uslužbencem tržiške oljarne, in sicer proti 43-letnemu Antonu Pinu, 52-letnemu Juliju Avallu, 42-letnemu Nikolaju Olivu in 62-letnemu Angelu Riganelliju iz Tržiča.

Kakor je znano, se je moral prvi obtoženec zagovarjati pred sodniki ker je v času svojega službovanja v tržiški oljarni zaposlil več delavcev z izgovorom, da gredo na delo za podjetje, in si pri tem pridržal denar 403 delovnih ur, ki jih je oljarna izplačala Pinu. Prilastil si je še večje količine gradbenega lesa, železne cevi itd. Jožef Avalle je bil obtožen, da je kot vodja svojega oddelka kupil pri nekem Francu Lantieriju večjo količino oljčnega semena, ki je bilo neuporabno. Na ta način je imel prodajalec velik dobiček na škodo oljarne ki je plačala slabo blago za dobro. Nikolaju Olivu je obtožnica očitala, da je v sodelovanju s Pinom izkoristil delovni čas in si pridržal ves dobiček. V obtožnici Angela Riganellija je bilo govora o prilastitvi večje količine železnega materiala na škodo podjetja, ki naj bi ga obtoženec pridržal skupaj s Pinom. To se je pripetilo okoli 1948. in 1949. leta.

Po zaslisevanju zadnjih prič je spregovoril javni tožilec Marsi, ki je v svojem govoru zahteval, naj sodišče obsodi Oliva in Avalleja na 10 mesecev zapora in 15 tisoč lir globe, ki bi jo moral poravnati Olivo za prekršek, ki jima ga pripisuje obtožnica, na 9 mesecev zapora in plačilo 22 tisoč lir Pina, medtem ko je za Riganellija zahteval oprostitev, ker ni storil kaznivega dejanja. Nato so prišli do besede zagovorniki obtožencev odv. Gardi iz Vidma za Pina, odv. Verzegnassi za Oliva, odv. Devetak za Avalleja in odv. Janche za Riganellija, ki so pri zagovoru obtožencev zahtevali popolno oprostitev vseh štirih.

Pozno zvečer, potem ko se je sodišče več časa posvetovalo, je predsednik dr. Suich prebral obsodbe, in sicer: Pin je bil oproščen prve kazni zaradi pomanjkanja dokazov, druge pa, ker ni zakrivil dejanja; Avalle pa je bil oproščen zaradi pomanjkanja dokazov medtem ko so Riganellija oprostili, ker ni zakrivil dejanja.

Kdo je zgubil zavojček z zdravili

Ko se je pretekli večer vozil 25-letni van Mersecchi iz Ul. Vittorio Veneto 17 po Drevoredu XX. septembra, je našel na tleh majhen zaboj. Ko ga je odvil, je v njem našel zdravila, katera je izročil goriški kvesturi, kjer so na razpolago lastniku

KINO

VERDI. 17: «Naivna nagajivka», J. Allison in V. Johnson.
VITTORIA, 17: «Krila bodočnosti» A. Toth.
CENTRALE. 17: «Kamen škandala», A. Blyth in B. Crosby.
MODERNO, 17: «Jaz sem ubežnik» P. Muni.

DEŽURNA LEKARNA

Danes posluje ves dan in vso noč lekarna Venuti v Ul. Rabatta št. 18, tel. 21-24, dopoldne pa lekarna Kuerner na Korzu Italia št. 4, tel. 25-76.

VOLILNA KAMPANJA V GORICI

Najavljeni govorniki velikega «kalibra»

Pričakujejo Silona, Saragata, Betiola in Terracinija

Komaj deset dni še loči italijanske politične stranke od 5. junija, ko se morajo končati vsi volilni shodi in s tem vse, kar je povezano z volilno kampanjo. Do tega dne je pred njimi še ena nedelja in pa dva praznika v drugem tednu, ki jih bodo, kakor najavljeno, vse stranke izkoristile, ki naj bi poskušali prepričati dvomljivce o pravičnosti svojega programa in da bi seveda tudi za njih glasovali.

Demokristjani bodo danes pripeljali v Gorico poslanca Bettiola, predsednika demokristjanske skupine v parlamentu. Od njega pač ne moremo dosti pričakovati, saj se vsi demokristjanski govorniki izogibljejo težkih notranjih vprašanj ter polemizirajo na desno in levo in se raje lotijo zunanje politike in «neodrešenih zemelj», za katere jim je skoraj zmanjkalo solz. Za nennijevce je sinoči govoril poslanec Luzzatto, prvi kandidat njihove liste za naše volilno okrožje, to je bil doslej največji «kaliber», ki so ga svojim maloštevilnim volivcem nudili voditelji goriškega priveska KPI. (Alleanza democratica nazionale), katere program je precej meglen in je zaradi svojega odcepa od demokristjanov podprta nekje od levice, nekje od desnice.

Za konec tedna se pripravljajo najbolj socialdemokrati in pa kominformisti. Eden od vodečih socialdemokratov Italije Saragat ter z njim tudi Silone bosta čez nekaj dni tudi pred goriškim občinstvom poskušala opravičiti skupen nastop z vladajočo stranko pri sedanjih volitvah. Poslanec Teraccini bo govoril v soboto zvečer v Gorici, Sprašujemo se le, kam bodo šli po poslušalce gospodje iz Ulice 24. maja, vendar jih bo najbrž kakor vedno rešila radovednost ostalih Goričanov, ki bi si hoteli od blizu ogledati kominformističnega prvaka.

Slovencem se v glavnem dobrikajo kominformisti, a tudi njihovo razsipanje denarja in časopisa «Dela», ki ga zadnje čase po naših vaseh poklanjajo v vsaki hiši, ne bo pomagalo.

SPORTNI DNEVNIK

EVROPSKO KOŠARKARSKO PRVENSTVO

Jugoslavija-Izrael 57:55

Zelo napeta igra, v kateri je Jugoslavija zmagala šele v zadnjem trenutku četrtega podaljška igre. Libanon noče igrati proti Izraelu

MOSKVA, 26. — V prvi tekmi današnjega nadaljevanja tekmovanja za evropsko košarkarsko prvenstvo je Egipt z visokim rezultatom porazil Nemčijo. Belgija je dosegla svojo prvo zmago v tekmi z Dansko, medtem ko je Danska doslej še vse tri tekme izgubila. Francija je brez težav opravila s Švedsko. Zaradi močnega vetra in ker je kazalo, da lahko začne padati dež, se je tekma odigrala na pokritem igrišču, kjer je prostora za samo tisoč igralcev. V prvem polčasu je vodja Francozov štedil z energijami svojega moštva, ki je šele v drugem polčasu nekoliko bolj pritisnilo, vendar brez posebnega naprezanja.

V skupini D, kjer igra tudi Jugoslavija, je najprej Finska premagala Libanon. Že pred dnevi so govorili, da Libanon ne bo hotel igrati z Izraelom. Ta tekma bi morala biti jutri. Libanonci se sklicujejo, da so prišli v Moskvo po pismenem zagotovilu mednarodne košarkarske zveze, da Izraelci ne bodo nastopili. Baje je sedaj Libanon pripravljen sprejeti vsakršno sankcijo, toda z Izraelom ne bo igral. (Ko se je pred leti Jugoslavija branila igrati z reprezentanco Francove Španije, ji je mednarodna košarkarska zveza dala prepoved nastopanja na mednarodnih tekmah za precej dolgo dobo!)

Najbolj napeta igra današnjega dne pa je bila tekma med Jugoslavijo in Izraelom. Včeraj je Izrael premagal Bolgarijo z 61:48 in je bilo zanimanje za današnjo tekmo precejšnje. Zdi se, da je Jugoslavija na mednarodnih prvenstvenih tekmovanjih že kar abonirana na neodločene rezultate. Ob poteku rednega časa je bil namreč rezultat 55:55. Ker pa pri takih tekmah ne sme ostati pri nedločenem rezultatu, je bilo treba igrati še podaljške. V prvih treh podaljških — od štirih — po 5 minut, ni nobeno moštvo uspelo doseči zmagonosno točko. Šele v zadnji sekundi pred koncem je iz dolgega strela nekega jugoslovanskega igralca nastal koš in s tem končni zmagoviti rezultat za Jugoslavijo.

Nadalje sta zmagali še Romunija in ČSR, prva nad Švico in druga nad Italijo.

REZULTATI:

Skupina A: Romunija - Švica 74:36! ČSR - Italija 59:43 (33:21).

Skupina B: Egipt - Nemčija 74:41 (35:15); Francija - Švedska 65:33.

Skupina C: Belgija - Danska 56:35 (29:18); Rusija - Madžarska 64:54 (32:16).

Skupina D: Jugoslavija - Izrael 57:55 (32:23); Finska - Libanon 66:57.

Košarkarsko SD Primorje vabi vse svoje člane na skupni trening, ki bo v četrtek ob 20. uri na stadionu «1. maj». Hkrati so vabljeni tudi odborniki SD Primorje za isto uro.

Drobny - Seixas Rosewal - Morea semifinalisti v Parizu

PARIZ, 26. — Jaroslav Drobny je danes premagal v četrfinalu Italijana Gardinija s 6:3, 6:1, 1:6, 6:4.

Seixas (ZDA) je premagal Avstralca Hoada s 6:3, 6:3, 6:4. V semifinalu se bodo torej srečali Drobny in Seixas ter Avstralec Rosewal in Argentinec Morea, ki je premagal Avstralca Roseja ter Američana Mulloya.

Ljubljanski košarkarji zmagovalci v Mentonu

MENTONE, 26. — Akademski športni klub iz Ljubljane je prvi dan mednarodnega košarkarskega turnirja v Mentonu pripravil veliko presenečenje z zmago nad moštvom Borlettija, ki je prvak Italije. ASK je zmagal z 48:44. Pri Borlettiju sicer res ni bilo Rubinija, Paganija in Romanuttija, igral pa je Stefanini, ki je sam dosegel 24 košev. Seveda pa Stefanini sam ni mogel opraviti vsega. Prvi polčas se je končal neodločeno in so Italijani pokazali celo boljšo tehniko, vendar pa v drugem polčasu niso več vzdržali.

Moštvo Semailles iz Bruslja je premagalo Rapid iz Mentona z 64:38. Včeraj sta se v finalnih tekmi spopriljeli moštvi Semailles in ASK. V prvem polčasu sta bili obe moštvi enakopravni, medtem ko so v drugem polčasu Jugoslovani povečali razliko v svojo korist in zmagali z 62:41 (21:20). V tekmi za tretje mesto pa je Borletti brez težav premagal Rapid z 58:30.

Končna ocena: 1. ASK (Ljubljana, 2. Semailles (Bruselj), 3. Borletti (Milan), 4. Rapid (Mentone).

* * *

NEW YORK, 26. — Sedemnajstletni gimnazijec Leamon King, je zrušil ameriški študentski rekord na 220 yardov z 20.5 sek. Prejšnji rekord 20.7 sek. je imel Jessy Owens.

DANES POČITEK V SAN PELLEGRINU

ASSIRELLI - JUNAK DNEVA

Zmagovalec je vozil sam več kot 200 km. - Ocene še vedno brez sprememb

VRSTNI RED NA CILJU 14. ETAPE TURIN — SAN PELLEGRINO (232 km)

1. ASSIRELI v 6.10'49", povprečno 37.534 km na uro; 2. Barozzi 6.12'36"; 3. Magni 6. 13'15"; 4. Conte; 5. Ciabatti; 6. Schaer; 7. Koblet; 8. Conterno; 9. Vidal; 10. Benedetti; 11. Medri; 12. Van Est; 13 Monti; 14. Gaggero; 15. Serena; 16. Peters; 17. Barducci. 18. Gual; 19. Moresco; 20. Fornara; nato še skupina do 80. s časom Magnija.

Skupna ocena kot tudi ocene za tujce in neodvisne ter za moštva niso doživele bistvenih sprememb.

SAN PELLEGRINO, 26. — Danes so pa začeli «girini» takoj z veliko brzino. Sicer so bili le štirje: Doni, Salimbeni, Pianezzi in De Santi, ki so prvih 13 km prevozili v 13', torej 60 km na uro. Ko pa je skupina te dohitela, je ušel Assirelli. Ta je v splošni oceni nekje daleč zadaj, zato se nihče zanj posebno ne zmeni. Prej je bila stvar drugačna, ker je bil zraven De Santi. V veliki vročini vozi Assirelli sam pred drugimi in povečuje odmik od ostalih, tako da ima v Vercelliju (74 km) že okrog 10' prednosti. Sedaj se pa zgane Coppi s svojima Milanom in Gaggerom in polagoma še ostali za njimi. Po petih km Coppija dohitijo, le Assirelli je nekje daleč spredaj, tako da je v Bustu Arsiziu že 14' pred ostalimi. Pri 153. km doseže celo 14'24".

Po okrepčilu v Monzi pa začno nekateri dirkači naskakovati oddaljenega ubežnika in razlika med njim in zasledovalci se manjša. Toda čeprav Assirelli čuti utrujenost, ga njegova prednost le obvaruje pred zasledovalci, ki ga pred ciljem ne morejo ujeti.

Assirelli si je zmago trdo zaslužil. Voziti 200 km sam z brzino 38 km pod vročim soncem — to je že junaštvo. Res da je Assirelliju padla kaka nagrada za vmesne cilje, toda samotnega vozača sicer že sama monotonost poti ubija.

V ostalem velja, da se je glavna skupina šele pri Bergamu zganila zares. Vsi tisti Milančani, ki so prišli v gozdič pri Monzi, da bi videli zanimivo dirko, so pač videli Assirellija, ki je vozil mnogo pred drugimi, sicer pa ničesar posebnega. In vendar je bila etapa takšna, da je nudila možnosti posameznim tekmovalcem kakor tudi moštvom, da bi zboljšali, razen zmagovalca, ki si je pridobil tudi lepo nagrado za borbenost.

Jutri pa bo tukaj dan počitka — drugi in zadnji.

A. A.

Nagrada za borbenost v 14. etapi je bila podeljena Assirelliju, ki je prejel 100.000 lir.

Assireli je postal novi posestnik modrega traku na rokavu, ki ga je ves čas od začetka nosil Van Est za svojo zmago z 1'37" prednosti pred drugo. Danes pa je Assirelli prišel na cilj 1'47" prej.

Kot tekmovalec, ki je bil v 14. etapi najbolj nesrečen, je prejel nagrado dirkač Bot (Torpado).

Zmaga hrvatskih šahistov v Rogaški Slatini

V nedeljo je bil v Rogaški Slatini množični šahovski dvoboj na 100 deskah med Hrvatsko in Slovenijo. Zmagali so Hrvati z rezultatom 52:48. Končni rezultat je bil prav gotovo že pod vplivom razlike 10:4, s katero so Hrvati zmagali na prvih desetih deskah. Partije so se končale takole: Pirc-Fuderer remi, inž. Vidmar-Rabar remi, Puc-Udovič 1:0, Germek-Bertok 0:1, Preinfalk-Nikolac 0:1, Krivec-Damjanović Gabrovšek-Petek 0:1, Kržišnik-inž. Kindlj 1:0, inž. Levačič-dr. Licul remi, Grosek-Dimc remi.

ZADNJA POROČILA

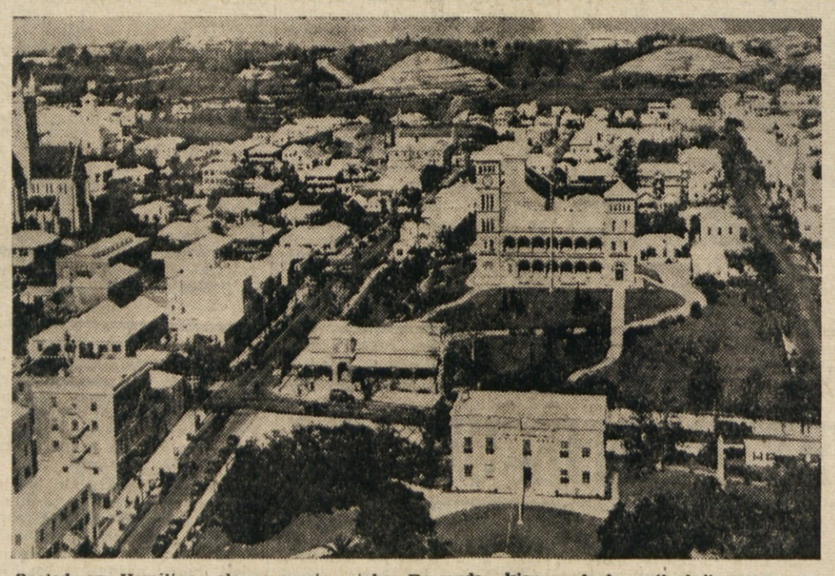

Pogled na Hamilton, glavno mesto otoka Bermuda, kjer se bodo prihodnji mesec sestali trije veliki. Na sliki je novejši del mesta z vladnimi poslopji. Palača s stolpom in uro na sredini slike je sedež parlamenta

Predsednik Nehru obišče Egipt

KAIRO, 26. — Britanske sile so danes porušile neobljudeno egiptovsko vas približno 16 km južno od Fayeda poleg britanske naprave za čiščenje vode. Akcija je bila izvedena zato, da se Egipčani ne bi vasi poslužili za ogražanje vodovodne naprave.

Sinoči je bil v Kairu shod 1000 delegatov Zveze osvoboditve, gibanja, ki ga je ustanovila Nagibova vlada po razpustitvi političnih strank. Delegati so po ulicah glavnega mesta kričali: «Dajte nam orožje, da korakamo proti prekopu». Na shod je prišel tudi general Nagib. Prisotnim je dejal: «Mi bomo znali osvoboditi državo».

List «Misri» objavlja odprto pismo svojega glavnega urednika Hameda Abula Fatha predsedniku odbora «petdesetih» Ali Mahriju, ki je pooblaščen izdelati načrt ustave. V pismu poziva odbor, naj pospeši izdelavo nove ustave, ki bi predstavljala aspiracije ljudstva in njegovo željo, imeti končno stalno listino. To je treba po njegovem mnenju čimprej storiti, čeprav je vojska odločila, da mora prehodna doba trajati tri leta.

23. junija bo prišel v Kairo indijski minister predsednik Nehru.

Vrh Mount Everesta še vedno kljubuje

Medtem ko se je prva britanska dvojica morala v nedeljo premagana vrniti, je v ponedeljek druga dvojica poskušala svojo srečo

NOVI DELHI, 26. — Danes je bil za britansko odpravo, da bi dosegla vrh Mount Everesta zelo slab dan. Pihali so močni vetrovi, vmes pa je snežilo. Po vesteh, ki so prispele iz Kathmandua v Nepalu je verjetno, da so se člani britanske odprave umaknili v neko nižje taborišče, kjer se bodo odpočili ter nato znova skušali doseči nepremagljivi najvišji vrh na svetu.

Britanska odprava je prvič skušala doseči vrh v nedeljo. C. Bank in W. West-Macott, ki sta se v nedeljo odpravila proti vrhu, sta se morala vrniti v taborišče. Oba je prizadela «višinska bolezen», pri vzponu pa ju je oviral tudi mehak sneg. Včeraj sta svojo srečo poskusila tudi E. P. Hilary in A. Gregory. Odšla sta iz taborišča štev. 8, ki je kakih 600 metrov pod vrhom Mount Everesta.

Prejšnja plezalca sta vrh naskočila iz taborišča štev. 7, ki je v višini 7.750 m. Opremljena sta bila z aparati za dihanje najnovejše konstrukcije in sta upala, da bosta iz tborišča štev. 7 dosegla vrh in se še isti dan vrnila.

Hilary in Gregory pa sta postavila svoje taborišče štev. 8, kjer sta prebila noč in v ponedeljek zjutraj tvegala nov naskok. Uporabljala sta aparate za dihanje starejše konstrukcije, ki omogočajo, da lahko več časa ostaneta v območju redkega zraka. S seboj sta vzela zastave Velike Britanije, Nepala in Združenih narodov.

Današnje vremenske napovedi indijskega radia predvidevajo za jutrišnji dan v bližini Everesta vetrove z brzino 30 do 35 vozlov na uro s sneženjem. Predidevajo tudi, da se bodo monsumi jutri ali pojutrišnjem usmerili proti Ceylonu. Slej ali prej bodo ti vetrovi dosegli Everest in onemogočili sleherno bivanje v bližini vrha.

V Argentini aretirali pesnico Ocampo

BUENOS AIRES, 26. — Ravnateljico argentinske literarne revije «Sur» Victorio Ocampo je danes aretirala tukajšnja policija. Vzrokov še niso sporočili.

Ocampo je zelo znana v literarnih krogih zaradi pesniškega talenta. Napisala je veliko del tudi v francoščini. Ima francosko odlikovanje «Castne legije».

Odgovorni urednik STANISLAV RENKO — UREDNISTVO: ULICA MONTECCHI št. 6 III. nad. — Telefon številka 93-808 in 94-638. — Poštni predal 502. — UPRAVA: ULICA SV. FRANCISKA št. 20 — Telefonska številka 73-38 — OGLASI: od 8. do 12.30 in od 15 - 18 — Tel. 73-38 — Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca trgovski 60, finančno upravni 100, osmrtnice 90 lir — Za FLRJ za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 25.- din. — Tiska Tiskarski zavod ZTT — Podružn. Gorica Ul. S. Pellico 1-II. Tel. 33-82 — Rokopisi se ne vračajo.

NAROCNINA: Cona A: mesečna 350, četrtletna 900, polletna 1700, celoletna 3200 lir. Fed. ljud. repub. Jugoslavija: Izvod 10, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun za STO ZVU Založništvo tržaškega tiska Trst 11.5374 — Za Jugoslavijo: Agencija demokratičnega inozemskega tiska Ljubljana Trg revolucije 19 tel. 20-009 tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 606 - T - 892 — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D. ZOZ. - Trst.